

קונטרס

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בעט

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור
בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכביות [*]
< [#] סולמית
< [מספר שיעור]
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
ישלח בקשה במייל:
bilvavi231@gmail.com

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן ליצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בעט

עבודה

בִּלְבִּיפְדִּיה עֲבוּדַת ה' בעט..... ז

מחשבה

בִּלְבִּיפְדִּיה מַחְשְׁבָה בעט..... יט

סוגיות במחשבה בעט..... ס

ר"א שערים

צִירוף ב-ע / ב-ט / ע-ט..... לג

קבלה

בִּלְבִּיפְדִּיה קִבְלָה בעט..... לט

מילון ערכים בקבלה בעט..... מד

ארמית

מילון ערכים בארמית בעט - פחז - בסר - בטש..... מז

מדור עבודה

בלביפדיה עבודת ה'
בעט

בלביפדיה עבודת ה' בעט

מהות הבעיטה היא בעיטה בכח המגביל - בעיטה דקדושה מכח מדרגת הנס שבועט בטבע ובעיטה דקלקול התנגדות לעצם החוק של הטבע

ונתבונן להבין ביתר חדות, מהו השורש של הבעיטה - כיון שלכל דבר יש את ההגבלות שלו, את הגבולות שבתוכו הוא נמצא, - שורש הבעיטה היא לבעוט בהגבלות של הדבר, ההגבלות הם מעין בחינת 'בית האסורים' והבעיטה בועטת בכח ההגבלה של הדבר, ומצד כך, המילה בעט בהיפוך סדר האותיות זהו טבע^א.

וראשית, טבע משמעותו מלשון טביעה בים כמו שנאמר בקרא (שמות טו, ד) "טֹבְעוּ בים סוף", והגדר של דבר שטובע - שהוא נבלע ונשקע בתוך הדבר שהוא טובע בו, ומצד כך, הבעיטה היא היפך הטביעה, בטביעה הדבר נבלע ושוקע, ובבעיטה הדבר בולט ויוצא לחוץ.

ובעומק זה מתגלה בקריעת ים סוף עצמה שהרי נאמר בלשון הפסוק (שם טו, א) "סוס ורוכבו רמה בים" וכמו שאומרים חז"ל^ב על הפסוק (שם שם ז) "יאכלמו קש" שזה קאי על הרשעים שהיו הולכים ומטורפים - עולים למעלה ויורדים למטה וחוזר חלילה, כלומר, מחד התגלה אצלם טביעה שהם שקעו וירדו ונבלעו בתוך הים, ומאידך מתגלה אצלם הבליטה [-היפך השוקע] שהם עולים למעלה בבחינת בעט, והרי שהעליה והירידה וחוזר

גדר הבעיטה - בליטה החוצה באופן של תוקף וחוזק

בעט - כח של בעיטה כמו הלשון שנאמר בקרא (דברים לב, טו) "וישמן ישורון ויבעט", ובפשטות עיקר כח הבעיטה מתגלה במקום רגליו של האדם שהוא בועט ברגליו, אבל בהרחבה יותר - כמו בערך בעבוע שהוזכר לעיל, השורש של 'אבעבועות' שזה דבר המבעבע מאותו לשון הוא השורש בעט, כלומר, מצד הב'-ע' שב'בעט' זה דבר שיוצא לחוץ, כמו באופן של דבר המעלה בועות ומצד הב'-ט' שב'בעט' זה באופן של דבר היוצא ובולט בתוקף ובחוזק, שזה בעיטה מהשורש 'בעט' שקרוב לשורש 'בלט'.

והשורש הגמור של הבעיטה מתגלה בפנים של האדם במקום החוטם - האף שהוא המקום הבולט ביותר באדם כמו שהוזכר כמה פעמים מיסוד דברי הגמ' שכאשר האדם נכנס למקום, החוטם הוא האיבר שנכנס ראשון, וכמו"כ כאשר הוא יוצא לאחריו מהמקום, החוטם הוא היוצא אחרון, ומצד כך האף נקרא אף משום שבלשון תורה אף משמש בלשון גם - תוספת, כדוגמא במה שנאמר בקרא (בראשית ג, א) "אף כי אמר אלקים" וגו' וכן ע"ז הדרך, כיון שהאף שנמצא במקום הגולגולת הוא המקום של הבליטה, של התוספת שנמצאת בקומת האדם ועל שם כן הוא נקרא אף.

ולעניינא דידן, זה מתגלה בבעט שהוא בגימטריא אף, כיון שבגולגולת שבאדם מתגלה הבעיטה במקום החוטם.

^א כמו שיבואר מיד להלן.

^ב במכילתא, הובא ברש"י שם פסוק ה'.

מדרגת שמונה שלמעלה מן השבע, ושם ה'וישמך... ויבעט' היא מכח מדרגת הנס שבוקע ובולט, ומכחו מתגלה הבעיטה דקדושה בטבע.

כח הבעיטה המתגלה בדבר המקיף וסובב את האדם כדוגמת סוכה ועובר במעי אמו

והדוגמא הברורה והיסודית שמתגלה מעין מקום כריסו של אדם שהוא מקום הבליטה והבעיטה היא בגמ' הידועה בריש מסכת עבודה זרה (א, ג) שלעתיד לבוא כשהקב"ה נותן שכר, באים אומות העולם ומבקשין מהקב"ה ג"כ שכר, ואומר להם הקב"ה "מצוה קלה יש לי וסוכה שמה וכו' מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא", כלומר, העומק של הדבר שהם מבעטים ויוצאים כיון שסוכה היא דבר המקיף אותם וסוגר עליהם.

והיחיד הדברים - הרי כלשון הגמ' הידועה בסנהדרין (צא, ב) במעשה דרבי ואנטונינוס שאנטונינוס שאל את רבי ממתי היצה"ר בא באדם, האם משעת יצירתו של האדם או משעת ביאתו לעולם, ואמר לו רבי לאנטונינוס שהוא בא משעת יצירה אמר לו אנטונינוס א"כ בועט במעי אמו ויוצא, אלא משעת יציאה, ובעומק כלומר - כיון שתפיסת הבעיטה היא לבעט בכח המגביל את האדם כמו שהוזכר בראשית הדברים, לכן כשהעובר נמצא במקום שעוטף ומקיף אותו כעין בית האסורים, אם היה בו יצה"ר, הוא היה מתנגד לדבר ומכח כך הוא היה בועט במעי אמו ויוצא - בשעה שמגיע זמן לידתו שזה הזמן שנפתח בו הסתום ונסתם הפתוח, כיון שאז זה כבר זמן שהוא ראוי לצאת, יציאתו איננה מוגדרת כבעיטה, אבל אם הוא בא לצאת קודם זמנו, זה מוגדר כבעיטה.

חלילה היא גילוי של התנועה העמוקה שהיתה אצלם בין הבעט לטבע.

ובדקות יותר, הרי כמו שהוזכר, טבע משמש מלשון של טביעה בים ומלשון של טבע שהוא היפך מציאות הנס בבחינת דבר הטבוע בבחינת מטבע, ומצד כך, הבעט בא לבעוט בטבע כיון שהטבע הוא שורש ההגבלות, החוק והגבול שבו הקב"ה ברא את עולמו וזה הטבע שהקב"ה יצר, והרי שבעומק מצד התיקון, השורש של כל נס הוא ב'בעיטה דקדושה', כלומר, כל דבר שהבעיטה שלו בטבע היא לא מצד ההתנגדות לחוק המתמיד שהקב"ה עשה שזה עומק רצונו אלא מכח האור העליון שבוקע את הטבע ובוועט בו זוהי בעיטה דקדושה וזהו מדרגת הנס, ובעומק כידוע, שבע הוא בבחינת טבע ושמונה הוא בבחינת נס כמו שידוע מאד מיסוד דברי המהר"ל ועוד, והרי שהשמונה שהוא למעלה מן השבע, בוקע את השבע - הטבע ובוועט בו.

ונתבונן להבין - הרי בראשית הדברים הוזכר לשון הפסוק 'וישמך ישורון ויבעט', כלומר, עצם כח השמנונית - השומן שמתגלה באדם, הוא מתגלה באופן של בליטה במקום שהוא תחתון יותר באדם, שהרי שורש הבליטה-בעיטה שבאדם הוא בחוטם שהוא מתגלה החוצה כבולט - בועט כמו שהוזכר, ומשם מקום הבליטה והבעיטה יורד למטה למקום בטנו של האדם - ולכן דייקא השורשים בטן, בלט, בעט הם שורשים קרובים מאד, כי במקום כריסו של אדם מתגלה שמקום הבטן נעשה בולט - וזוהי הבעיטה המתגלה באדם שזהו לשון הפסוק שהוזכר 'וישמך ישורון ויבעט', כלומר, עיקר מקום גילוי השמנונית שבאדם הוא במקום כריסו ומכח כך דייקא, נאמר 'ויבעט'.

וכמו שהוזכר, מצד הקדושה, מתגלה המדרגה העליונה של 'וישמך' שהיא משורש

² ובהרחבה יותר זה משמש בלשון חז"ל גם בלשון של 'מטבע הברכה' וכדו'.

כשאומות העולם באים לבעוט בסוכה, הם לא בועטים רק בסוכות כפשוטו דהיינו בדפנות ובסכך, אלא הם בועטים בענני הכבוד שהם גופא עומק מדרגת הסוכה.

ונמצא א"כ, שפעולת הבעיטה שבהגדרה הפשוטה היא בעיטה בכח שסוגר על האדם, בעומק יותר זה בעיטה בכח שמקיף וסובב על האדם שזה מציאות הכבוד, וא"כ, מהו הבעיטה בענני הכבוד שמקיפים את האדם, היא בעיטה שמתגלה בה היפך הכבוד, כלומר - אם מה שבועטים בו על מנת לסלקו הוא כבוד, הרי שהפעולה של הבעיטה היא פעולה של בזיון שהוא היפך כבוד.

והדוגמא היסודית לדבר - מה שמבואר בגמ' בסוף סוכה (נז, ב) במעשה דמרים בת בילגה שהיתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח, ומבואר א"כ שיסוד פעולת הבעיטה היא מעשה של בזיון, וכמו"כ מבואר בגמ' בב"ק (כז, ב) שאחד מהאופנים שיש על האדם חיוב תשלום של 'בושת' הוא כשהאדם בועט בחבירו' בגלל שהוא מעשה בזיון, והרי שמונח בבעיטה תכונה של סילוק הכבוד.

וביאור עומק הדברים - שורש מה שמקיף את האדם בערכין דידן השתא"ה הוא הכבוד שנמצא סביבותיו שהוא זה שמקיף אותו, והכבוד הזה שמקיף את האדם הוא היקף בבחינת בית האסורים לאדם.

בעיטה דקדושה בכבוד המקיף - מכח גילוי 'עצמו' שלמעלה מ'כבודו'

ולפי"ז בהקבלה למה שהוזכר לעיל - הרי נתבאר שיש שתי תפיסות של בעיטה, יש בעיטה כפשוטו שבאה לשלול את הגבולות של הטבע שנמצאים סביבות האדם ויש בעיטה שבועטת

מעין כך סוכה היא ג"כ בבחינת עובר במאי אמו [=שגם בעובר גופא הרי נאמר לשון של סוכה - "תסוכני בבטן אמי" (תהלים קלט, יג)], ולכן גם שם מתגלה התפיסה שבועטים בסוכה ויוצאים, כיון שזהו גדר בעיטה, כשיש דבר שמקיף את האדם וסוגר עליו והוא מתנגד לאותו מקום, מתגלה עי"כ שהאדם בועט ושובר את הדבר.

ונתחדד א"כ שגדר בעיטה דקלקול הוא לשבור את המסגרות - ההגבלות שנמצאים מסביב לאדם, וגדר בעיטה דתיקון הוא לגלות את אור הנס שלמעלה ממקום הגבול, למעלה ממדרגת הטבע, וזהו א"כ, שורש מדרגת הבעיטה דקדושה.

ונתבונן להבין, בבעיטה יש כמה וכמה אופנים ובכל אופן מתגלה בו המהות של אותה בעיטה, - עד השתא נתבאר שגדר בעיטה היא ביחס לכח שעוטף את האדם ומקיף אותו שאת זה האדם בא לשבור ע"י בעיטה כמו הדוגמא של 'מבעט במעי אמו ויוצא' וכן 'מבעט בסוכתו ויוצא'.

בעיטה דקלקול בכבוד המקיף שמגלה בזיון - היפך הכבוד

אבל בעומק יותר, שורש הבעיטה היא ביחס לכבוד שמקיף את האדם, - וזה מתגלה דייקא בדוגמא של סוכה שהוזכרה, שהרי כאשר האדם נמצא בסוכה מקיפים אותו ה'ענני כבוד' שהיו ביציאתם של בני ישראל ממצרים כמו שנאמר בקרא (ויקרא כג, מג) "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" וכפי שמבואר בגמ' בסוכה (יא, ב) מחלוקת תנאים האם זה היה סוכות כפשוטו או סוכות של ענני כבוד, והרי שלמ"ד שסוכות הם של ענני כבוד עומק מדרגת הסוכה היא בענני הכבוד שמקיפים את האדם, ומצד כך -

^י שהוא אחד מהתמשה דברים שחייב מי שחובל בחבירו, ויש בעיטה שביסודה היא נזק כגון באופן המובא בגמ' (ב"ק כ, א) שתי בהמות ברה"ר אחת רבוצה ואחת מהלכת ובעטה רבוצה במהלכת או להיפך.
^י אך ישנו שורש יותר גבוה של דבר המקיף את האדם.

בו מסוף העולם ועוד סופו" והרי שמונח באור כח להתפשט, אלא שיש מה שמגביל את האור שזהו מציאות החושך, והיינו כמו שמבואר ברבותינו שע"ז נאמר "יוצר אור ובורא חושך" שחושך הוא בריאה¹, וזהו החושך שמגביל את מציאות האור.

ומצד כך, הבעיטה שבועטים, בשורש העליון שבה, היא לבעוט בשורשי כל ההגבלות שישנם, וא"כ התפיסה העליונה שנתבארה שהבעיטה היא מדין מדרגת הנס שלמעלה ממציאות הגבולות, השורש שלה זה מדרגת הבעיטה שבועטים בחושך ומגלים את מציאות האור, שכיון שהחושך מגביל את מציאות האור, כאשר נעשה בו בעיטה, עי"כ מגלים את שורש האור.

וזה א"כ השורש העליון של מדרגת ה'בעט', הבעיטה בכל שרשי ההגבלות שישנם עד השורש העליון של ההגבלה שהוא החושך, וכאשר בועטים בשורש ההגבלה, עי"כ מתגלה מה שלמעלה מההגבלה שהוא מציאות האור, זה המקום העליון שמתגלה ע"י הבעיטה.

ולפי"ז נתבונן להבין עמוק - הרי הוזכר בראשית הדברים ששורש הבעיטה מתגלה בצורת אדם במדרגת החוטם - אף שבגימטריא בעט, ומה שהאף נקרא אף, כמו שאומרים רבותינו זה מלשון 'חרון אף' כיון שבמקום החוטם מתגלה כח הכעס והחרון-אף בבחינת מקום של הסתרה וחושך, ומצד כך הבעיטה שמתגלה בחוטם היא בעיטה מהצד הנמוך שבה, בעיטה שמתגלה משורש נקודת הנפילה.

שורש הבעיטה בעיניים - בכח ההתפשטות של הראיה באופן של 'נתן בו עיניו ועשאו גל של עצמות' אבל יש שורש בצורת אדם לבעיטה במדרגה עליונה יותר במקום עיניו של האדם, ואופן

בטבע מכח שורש מציאות הניסים. וכמו כן במדרגה הנוספת שהוזכרה השתא שיש את מדרגת הכבוד שמקיפה את האדם שגם בה יש בחינה של בעיטה, גם כזה יש תפיסה תחתונה של הבעיטה בכבוד ויש תפיסה עליונה של הבעיטה בכבוד, התפיסה התחתונה היא שהוא בועט בכבוד באופן שהבעיטה פעולת בזיון שהוא היפך הכבוד כמו שהוזכר, אבל התפיסה העליונה של הבעיטה בכבוד היא מכח מדרגת "בכבודו ובעצמו" שיש את מדרגת 'עצמו' שלמעלה מ'כבודו' ומצד כך הוא בועט בכבוד ועולה למעלה מן הכבוד למקום של 'עצמו'.

וזהו א"כ, השורש העליון של מציאות הבעיטה, כיון שתפיסת הבעיטה היא לבעוט בכל דבר שנמצא בהיקף, לכן הבעיטה מגיעה עד ההיקף העליון, והרי שמכח שבועטים בכל דבר, מתגלה עי"כ בעומק השורש העליון יותר שלמעלה מהגבולות שקיימים כאן בבריאה.

ה'ב-ט' שב'בעיטה' - גילוי של ההבטה באור המתפשט מכח הבעיטה בחושך שמגביל את האור

ונתבונן להבין מהו השורש העליון של הדבר - הרי באותיות השורש של בעט יש את האותיות ב'-ט' שהם השורש של הבטה שהיא ראייה בבחינת טוב [-שג"כ שורשו באותיות ט'-ב'] וע"ז נאמר בקרא (בראשית א, ד) "וירא את האור כי טוב" שמכח שבאור מושרש שורש ההבטה לכן מתגלה בו הכי טוב.

אבל המשך הפסוק - "ויבדל אלקים בין האור ובין החושך ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה" וכמו שאומרים במטבע הברכה של ברכות ק"ש דערבית "גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור", ולעניינא דידן - הרי האור בטבעו הוא מתפשט ולכן בשורש האור של מעשה בראשית אומרת הגמ' בחגיגה (יב, א) "אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה

¹ יש חושך של העדר ויש חושך שהוא בריאה כמו שהרחיבו רבותינו ובפרט בגר"א.

מצוות עשה, ולעניינא דידן - קיום מצוות לא תעשה הוא ע"י שמירה, כלומר שהדבר עומד על עמדו כפי שהוא, אבל קיום מצוות עשה זה ע"י פעולה שהיא בבחינת בליטה, והדוגמא היסודית והשורשית לכך היא במה שאומרים רבותינו שרמ"ח מצוות עשה הם כנגד הבחינה של זכר ושס"ה מצוות ל"ת הם כנגד הבחינה של נקיבה, וזה השורש לכך שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא כיון ששורש הנקיבה היא ב'לא תעשה', והיינו שדוקא בנקיבה מלשון נקב מתגלה ה'לא תעשה', אבל זכר שהוא היפך הנקב שמתגלה בו בליטה, הוא הוא שורש העשיה של המצוות עשה, ובעומק א"כ, ברמ"ח מצוות שמתוך ה'תרי"ג עיטין' כפי שהוזכר מלשון חז"ל, נמצאת התפיסה שהם בולטים ויוצאים החוצה.

ולפי"ז, מה שמצינו שיש בתורה לאו של 'בל תגרע' ולאוי של 'בל תוסיף' - השורש של 'בל תגרע' הוא מהנקיבה בבחינת נקב, העדר, חסרון, והשורש של 'בל תוסיף' הוא מהזכר שיש בו בליטה ותוספת.

ובדקות יותר, עומק הדבר הוא משום שזה כח הרמ"ח מצוות עשה שהם בולטים, וזהו תוקפם וחוזקם במה שיש בהם מציאות של בליטה ולכן שייך בהם בחינה של בעיטה באופן של 'בל תוסיף'.

עומק הבעיטה המתגלה בעצם בריאת הטבע - כח הגבול ששונה ובולט ביחס ל'אין סוף'

ונתבונן להבין עמוק - שורש כל הפעולות שנפעלים בעולם, יסודם הוא במציאות של בליטה ותוספת, ובפרטות, כח התוספת דקדושה שהקב"ה חקק בנברא הוא המתגלה באדם במצות 'פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה' (בראשית א, כח), שכביכול יש תוספת לבריאה.

גילוי מדרגת הבעיטה בעיניים¹ הוא כלשון הגמ' בשבת (לד, א) "נתן בו עיניו ועשאו גל של עצמות", והיינו שכשהוא נותן בו את עיניו, כח העיניים מתפשט לחוץ וראייתו ננעצת בדבר שהוא מביט בו במקום שאליו ראייתו מתפשטת, וא"כ 'נתן בו עיניו' זה כח של ראייה שכולט ויוצא לחוץ, ואם התוקף והחוזק של הכח הזה הוא עד כדי כך שהוא 'עשאו גל של עצמות', כלומר שכח הראיה מתגלה כדבר הבולט באופן של בעיטה החוצה, והרי שבעיניים מתגלה א"כ, השורש היותר גבוה של הבעיטה שבצורת אדם.

וכשהבעיטה הזו שבמדרגת העיניים מתגלה מצד התפיסה העליונה, זהו השורש של כח הראיה שאדם צופה בו שבוקע ומבטל את מציאות הגבולות, שכמו שהוזכר, זה מה שנאמר על אדם הראשון - אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועוד סופו, ובדקות יותר, זה לא רק ראייה מסוף העולם ועד סופו אלא יתר על כן זה ראייה שמתגלה בה הארת אין סוף, ראייה שאין לה גבול.

ה'ע-ט' - גילוי רמ"ח מצוות עשה שבתרי"ג 'עיטין' שמגלים כח של פעולה בבחינת בליטה החוצה

וזה א"כ שורש כח הבעיטה של דבר שמכח שהוא בולט הוא בועט החוצה, - ונתבונן להבין - במילה בעט יש את האותיות ע'-ט' שהם השורש של המילה טעות בלשון הקודש, אבל הם גם השורש של המילים 'עיטין' בארמית שמשמעותו - עצות כדברי חז"ל שתרי"ג מצוות הם תרי"ג עיטין איך לסלק את מציאות החושך ולגלות את האור. וזוהי התפיסה העליונה של מקום הבעיטה.

ובפרטות יותר - הרי התרי"ג מצוות מחולקים לשס"ה מצוות לא תעשה ורמ"ח

¹ בפנים אחד לדברים.

האדם, וכיון שכל הבריאה כולה היא גבול-טבע שזהו מה שנמצא סביבות האדם - אליו מתייחס כח הבעיטה, ויתר על כן נתבאר שבעומק מה שעוטף את האדם זה בחינת הכבוד ומצד כך הבעיטה היא בעיטה בכבוד, וכפי שנתבאר שהבחנה התחתונה של הבעיטה בכבוד היא בבזיון שנמצא בבעיטה ובתפיסה העליונה של הבעיטה זה בעיטה בכבוד מכח גילוי ה'עצמו' שלמעלה מ'כבוד'.

אבל גם המדרגות העליונות שבבעיטה שנתבארו - כ"ז נתבאר עד השתא רק במהלך הראשון של הבעיטה שזה בעיטה מתתא לעילא, בעיטה בגבולות בכדי לגלות מה שלמעלה מן הגבול.

אבל התפיסה השניה שנתבארה השתא מהפכת את הסוגיא של בעיטה לבעיטה מלעילא לתתא, והיינו שהטבע הוא הוא החידוש, הוא הבולט והוא הנועט בהארץ אור אין-סוף.

גילוי 'כבודו' בבריאה ביחס ל'עצמו' שבאין-סוף

ומצד כך, היחס לכח הכבוד שעוטף זוהי בחינת 'כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו' (ישעיה מג, ז), כיון שלמעלה מכך כביכול כשהיה את 'עצמו' - הוא ה'אין סוף', וכשהתחדש שיש בעלי גבול, הרי ממקום בעלי הגבול כבודו של הקב"ה הוא זה שעולה, נמצא שהכבוד עצמו הוא הבולט לחוץ, והרי שהבעיטה היא לא בעיטה בכבוד כמו במהלך הראשון אלא הכבוד עצמו הוא גופא הבליטה והבעיטה.

וכמשל בעלמא - הרי כמו שהוזכר, הבליטות שיש בצורת אדם, הוא החוטם שבולט והבטן שבולטת, אבל באופן נוסף, מה שבולט מהצורת אדם זהו הכבוד שנמצא סביבותיו, - וכמובן זה רק משל בעלמא, אבל בנמשל, כביכול לפני שנברא העולם היה אור אין סוף

אבל יתר על כן - כפשוטו נתבאר מהו שורש הבעיטה - שכיון שקודם שנברא העולם היה הוא ושמנו לבדו - אין סוף - ומה שנתחדש בבריאה זהו מציאות הגבול, מצד כך הבעט הוא היפך האותיות טבע שזוהי מציאות הבעיטה העליונה שנועטת בטבע, אבל לפי מה שנתבאר השתא, מתגלה כאן עומק חדש - כיון שקודם שנברא העולם היה 'אין-סוף' ולאחר מכן - "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (בראשית א, א) שהקב"ה בא ומחדש מציאות של נבראים שזהו חידוש הטבע, מונח כאן שביחס למה שמקודם היה רק 'אין-סוף', עכשיו נתחדש שיש מציאות של טבע, והרי שכנגד ה'אין-סוף', הדבר שבולט כביכול ב'אין-סוף' הוא במה שהקב"ה חידש את הטבע, והרי שחידוש הבריאה הוא הוא זה שבולט, ובעומק הוא בגדר תוספת, כיון שביחס לכל השאר שמאיר בהם הארה של 'אין-סוף', יש כאן כח אחד שונה מכולם ובולט מכולם.

ומצד כך, מה שטבע הוא אותיות בעט כי הטבע גופא הוא זה שבולט ונועט ב'אין-סוף', וזהו א"כ כל החידוש שהתחדש כשהקב"ה ברא את עולמו שכביכול ע"י הטבע שהוא ברא, הוא ברא את הבעט, כיון שהוא הבולט, ה'יוצא דופן' מכל ה'אין-סוף', כיון שהוא היחיד שהוא בעל גבול ביחס ל'אין סוף'.

וכמו שמבואר ברבותינו ש'אין סוף' היינו שיש עוד ועוד דברים שכל אחד מהם יש בו הארת 'אין סוף' בכמות ובאיכות כפי שהרחיבו רבותינו, וא"כ הכח האחד שנועט בכולם הוא מציאות הטבע.

וא"כ, מה שהוגדר בראשית הדברים כפשוטו שהבעט זהו כח שנועט בטבע, בעומק בטבע עצמו מונח עומק כח הבעיטה שמתגלה במקום הבריאה.

ולפי"ז בעומק - הרי הוזכר במהלך הראשון שהוגדר של בעיטה הוא בדבר שנמצא סביבות

הטהרה במקוה הוא לא בשעה שהאדם נמצא בתוך המקוה אלא בשעה שהוא יוצא לחוץ, והיינו שעיקר הטהרה -ה'טבל' - באה אחרי ה'בטל' בשעה שהוא יוצא לחוץ שאז הוא בולט, ודייקא שם מקום טהרתו.

וזה גופא גדר הבליטה המתגלה במצות סוכה שבאה לאחר הטבילה, כלומר, אחרי שאנחנו עוברים את הימים נוראים עד יוה"כ פ' שמתגלה בו מדרגת מקוה - "מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל" (ימא פה, ב), אז, דייקא לאחר מכן מגיע חג הסוכות, - יוה"כ פ' הוא במדרגה של טבילה במקוה שזהו האופן שהקב"ה מטהר את ישראל וסוכות היא במדרגת הבליטה והבעיטה.

ונחזור א"כ לדברי הגמ' בע"ז - הרי כמו שהוזכר, מבואר שם בגמ' שלאחר שהם יושבים בסוכה, הקב"ה מקדיר עליהם חמה כבימות תמוז והם מבעטים ויוצאים, ובהמשך, הגמ' שם שואלת על זה מה הטענה עליהם, הרי מצטער פטור מן הסוכה, ועונה ע"ז הגמ' שאמנם מצד שמצטער פטור מן הסוכה הם יכולים לצאת מן הסוכה כדין 'מצטער' אבל התביעה עליהם היא מדוע הם מבעטים בסוכה, וכפשוטו הטענה עליהם היא שהם צריכים לא לבעט אלא רק לצאת.

הבעיטה דקדושה המתגלה בסוכה

- יציאה של 'מצטער' מהסוכה

שמגלה שסוכה היא מקום המיצר ביחס לאין סוף שחופף על הסוכה

אבל בעומק דברי הגמ' מונח כאן שהאור של הסוכה דלעתיד לבוא הוא דבר שבועט ויוצא לחוץ, כלומר מכח 'מצטער פטור מן הסוכה' יש צורך לצאת לחוץ - אלא שכשהיציאה הזו מתגלה מצד הקלקול אצל אומות העולם, הם מבעטים בסוכה מכח הבזיון שמונח בביעות, אבל כשישראל יוצאים מן הסוכה באופן של מצטער, הם ג"כ מגלים את הבעיטה - אלא

ונתחדש בריאה של 'כל הנקרא בשמי ולכבודו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו' והרי שהכבוד שמתגלה בבריאה הוא הבולט והוא מקום הבעיטה.

ולפי"ז נתבונן להבין ברור - כל גילוי שנמצא כאן בבריאה שהוא גילוי כביכול מלבד הגילוי של ה'אין סוף' עצמו, בו גופא מתגלה מציאות הבעיטה, אלא שכמו שנתבאר, אם זה בעיטה מתתא לעילא, זוהי בעיטה של פריצת הגבול, ואם זה בעיטה מלעילא לתתא זה הבעיטה שמתגלה בעצם הכבוד.

עומק הבליטה המתגלה בסוכה שסביבות האדם

ולפי"ז נחזור לדברי הגמ' בריש ע"ז שהוזכרו, והדברים יקבלו משמעות עמוקה יותר - והפוכה - מפשוטם של הדברים שנתבארו בראשית הדברים, הרי מבואר שם בגמ' שכשהקב"ה נותן שכר לעת"ל, הוא אומר לאומות העולם מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, והרי גדר מצות סוכה היא שיש ציווי לשבת בתוך דבר שיש לו היקף מסביבות של האדם, - זה גדר המצוה לישב בסוכה, לשבת במקום שעוטף את כל האדם, והאופן שהסוכה עוטפת את האדם זה לא רק בגדר של 'אוריא דארץ ישראל' שהרי אור איננו דבר חושי אלא זה דבר שעוטף את האדם באופן חושי.

ובהרחבה יותר, הרי כמו שידוע שבגדרי המצוות ישנם שתי מצוות שאופן קיומם הוא במה שהאדם עטוף בהם, טבילה במקוה ומצות הסוכה, וכמו שכבר הוזכר פעמים רבות טבל בהיפוך אותיות זה בלט, כלומר - כשהאדם עטוף בטבילה הוא בבחינת טביעה - 'טובעו בים סוף' שהאופן שהוא עטוף במקוה הוא ע"י שהוא בטל אל תוכו של המקוה, אבל כשהאדם עטוף בסוכה, הרי הסוכה שעומדת סביבותיו היא בולטת.

ובעומק יותר, הרי כידוע עד מאד, עיקר

עומק הגילוי ב'דירת עראי' שבסוכה - שכל הבריאה כולה היא עראי ביחס לאמיתת הויתו

ונתבונן להבין מה מתגלה לפי"ז בסוכה בעומק - יש את ה'אין סוף', היה הוה ויהיה, הוה תמיד, ויש את כלל מציאות הנבראים, והרי היה זמן שהנבראים לא היו - וכמו"כ הם יתהפכו למה שיהיה לבסוף לעת"ל - והרי שהם עראיים, וא"כ, כשיושבים בסוכה שהיא בבחינת 'דירת עראי', הסוכה מגלה שכל תפיסת הבריאה היא 'עראי' ביחס לאמיתת הויתו שהוא היה הוה ויהיה, הוה תמיד.

וא"כ, מצות סוכה באה לברר שכל המציאות שאנחנו נמצאים בתוכה היא בתפיסה של עראי, כלומר - לא רק שה'עולם הזה' הוא עראי וה'עולם הבא' הוא קבע, אלא שביחס לאמיתת הויתו ית"ש, כלל כל המציאות כולה אינה אלא מדרגה של עראי.

ומה כן מתגלה בבריאה? - בבריאה שהיא שורש הגבול ושורש הצמצום, מתגלה הבליטה והבעיטה שכביכול הקב"ה בעט, שהוא הוא שורש מציאות הבריאה.

מה ש'סוכות' הוא החתימה של ימי אלול והימים הנוראים שמאיר בהם בריאת העולם זה משום שהסוכה באה לחתום ולגלות את המהות הפנימית שגנוזה בתוכה שכל מה שיש כאן אינו אלא בליטה, אינו אלא דבר שיוצא מן הגבולות.

וגם בתוך דיני הסוכה אפשר לראות את ההבחנה של בליטה בכמה וכמה בחינות, כגון בדין של 'פסל היוצא מן הסוכה דינו כסוכה' (סוכה יט, א) שהוא דבר שבולט לחוץ, וכמו"כ יש בליטה בסוכה באופן של 'דופן עקומה' (שם ד, א) וכן בעוד ועוד פרטים בדיני סוכה - אבל היסוד הוא ברור - תחילתם של ימי בריאת העולם היא בחודש אלול, שבכ"ה אלול התגלה

שהם מגלים את הבעיטה העליונה, כלומר שהכבוד שמתגלה בסוכה עצמה, הוא גופא הבעיטה - ומכאן כן הם יוצאים מן הסוכה.

וחדידוד הדברים - כפשוטו מה שמצטער פטור מן הסוכה, הוא נפטר כי הוא למטה ממדרגת הסוכה, הוא לא זכה למצות סוכה, אבל בעומק, מה שמתגלה במצטער פטור מן הסוכה, שהקדושה הפנימית שמתגלה בסוכה היא בבחינת בליטה - בעיטה שמתגלה באדם, כלומר, שם שמים ששורה על הסוכה זהו האור אין סוף שחופף על הסוכה, ומצד כך אף שכפשוטו הקב"ה ציוה לשבת בסוכה ורק בשעה שיש מציאות של 'מצטער' הוא נפטר מן הסוכה, בעומק, מתגלה ב'מצטער' שמקום הסוכה גופא ששם היה הצער, ביסודו הוא בבחינת מיצר [צער-מיצר, שורשים קרובים אהודי], והרי שהוא יוצא אז מן המיצר.

ואז מתגלה ביציאתו, קדושת הסוכה שאור אין סוף חופף עליה ושמהות הסוכה הוא מקום מיצר. וא"כ, מונח כאן גילוי על כל מציאות הנבראים שהם בבחינת בליטה - בעיטה לחוץ - אבל לא בעיטה דלזולל אלא התפיסה העליונה של הבעיטה מלעילא לתתא.

ובעומק, זה מה שמצות סוכה בחג הסוכות הוא החתימה של כלל הימים הנוראים, כלומר - הרי סדר הדברים מתחיל מכ"ה אלול שבו נברא העולם^ה, אלו הם ימי הרת עולם שבהם נברא העולם, וכמו שנתבאר, ומצד מהלכי התיקון, צריך לתפוס את התפיסה של כל מה שקיים - יש אור אין סוף ונתחדש מציאות של גבול, מציאות של טבע והטבע בועט מכאן שהוא בולט ממציאות האין-סוף, זהו הסדר של ימי תחילת השנה בימי אלול, ימי בריאת העולם שממשיך בכלל הימים הנוראים עד האחרית שמתגלה במצות סוכה, והסוכה היא החתימה של בריאת העולם.

^ה ובעומק הוא קודם לכן ב"ז אלול כדברי רבותינו.

^ט מכאן בגמ' (סוכה ז, א) מחלוקת בזה, אבל להלכה קי"ל שסוכה דירת עראי.

המיתוק השלם של הדין מלעילא לתתא ע"י הגילוי שכל הקיום של הבריאה אינו מוחלט אלא תלוי ועומד על אמיתת היותו

אבל בעומק, כשמאיר האור העליון מלעילא לתתא שכל מציאות הנבראים שהם הם גבולות הטבע, זה מאמיתת היותו ית' שהוא אין סוף, שהוא בעט ויצר מציאות של טבע, א"כ, כל הקיום של הדבר אינו אלא בבחינה של דירת עראי והרי שהדין הוא לא דין גמור כיון שמאיר בו אור של אין סוף.

וכפי שנתבאר, זה החתימה שמתגלה בסיפא של ימי אלול ותשרי בחג הסוכות חתימה שמגלה את התפיסה של דירת עראי, כלומר תפיסה של דירת עראי היא שהבריאה היא אינה דבר מוחלט, היא אינה דבר גמור אלא הכל עומד ותלוי באמיתת היותו שהיא היא הקיום הגמור, ומצד כך כל דין אפי' כשהוא מגיע כמציאות של גבול, הוא תלוי ועומד על אמיתת היותו ואינו אלא בעיטה של הקב"ה וא"כ - כשם שהוא יכול לבלוט, כך הוא גם יכול להיות בטל - בלט, בטל שהם דבר והיפוכו.

זה שורש המיתוק של הדין מלעילא לתתא.

זה כל תפיסת מציאות בריאת העולם בכלל, והימים של תחילת השנה - ימי בריאת העולם - בפרט, ושורש העבודה הפנימית היא להגדיר את ימי הדין במהות הפנימית שלהם, - מחד, יש את הגבול "גבול שמת כל יעבורון" (תהלים קד, ט) אבל מאידך העבודה הוא להאיר את האור העליון יותר של אמיתת היותו.

ולא רק מתתא לעילא שעולים מהטבע ל"בטוחים שיעשה להם נס", אלא להאיר גם מלעילא לתתא את האור של אמיתת הווייתו וע"כ מתגלה "ברצותו מקצר ברצותו מאריך", המציאות של כל הטבע היא שהוא עומד ותלוי באמיתת הווייתו ומכך כך מתגלה

ה'בראשית ברא אלקים' עד ר"ה - ראש חודש תשרי שבו נברא האדם, ועומק ההארה שבאים להאיר היא שכל הבריאה כולה אינה אלא בליטה מן אמיתת היותו ית"ש.

וזה תכלית כל הבריאה.

וזה מה שמונח בעומק במה שאומרים חז"ל (גמ' ר"ה י, ב) שבראש השנה יצא יוסף מבית האסורים כלומר, בחינת התוספת שזה כל חידוש הבריאה, יוצא מבית האסורים בראש השנה, והיינו שבראש השנה מתחדש שיש תוספת לאין סוף, ובדקות כמו שנתחדד, זהו מציאות הגבול שמתגלה כבעיטה ביחס לאין סוף.

הבעיטה בכח הגבול שבדין מתתא לעילא מכח השופר שמגלה את הארת הנס שלמעלה מן הטבע

ובעומק, זה ההארה הפנימית שמתגלה ביום הדין שמכחה אפשר לזכות בדין, שהרי גדר דין הוא נוטריקון די-ג' בבחינת גבול, כמו שהוזכר פעמים רבות מאד.

מי שמגיע מלמטה למעלה, יש לו אופן 'לבעוט' בדין כביכול ולעלות ללמעלה מן הדין, וכפשוטו זה ע"י שופר שע"כ הקב"ה עוקר מכסא דין לכסא רחמים כמו שאומרים חז"ל שלכן תוקעים בשופר, וזוהי הארה של נס שלמעלה מן הטבע, וכמו שאומרים חז"ל שישאל בר"ה בטוחים שיעשה להם נס כיון שכלל ישראל בוטשים את הטבע ובוטשים בטבע מתתא לעילא, זהו התיקון המתגלה במצות שופר, מ"ע מדאורייתא כמו שאומרים חז"ל (גמ' ר"ה טז, א) 'אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר', והיינו שמכח מדרגת התקיעת שופר מתגלה בעיטה, קול השופר בולט ובוטע ויוצא לחוץ והוא השורש ל'עוקר מכסא דין לכסא רחמים' ול'בטוחים שיעשה להם נס'.

שאלה: יש לשון בחז"ל בספרי שהאדם לא יעבוד רק מתוך אהבה כי הוא יכול לבעוט אלא הוא צריך לעבוד מתוך יראה כי אין הירא בועט. האם הענין של היראה גם קשור לענין של הכבוד.

תשובה: זה כפשוטו - כל יראה היא גדר - והמילה גדר עצמה עם האותיות והכולל שלה היא בגימטריא ירא, שאם הוא ירא הרי שיש לו גדר שהוא אינו יכול לבעוט בה, משא"כ האהבה שבמהותה היא פורצת כמו שנתבאר בשיעור שבעומק רמ"ח מצוות עשה - ששורשם באהבה כדברי הרמב"ן - הם שורש הבעיטה, וזה בדיוק דברי הספרי שהוזכרו שמתוך אהבה הוא יכול לבוא לידי מציאות של בעיטה, ובשביל שהבעיטה תהיה בעיטה דתקון ולא בעיטה דקלקול, צריך לצרף את היראה לאהבה כי מתוך האהבה לבד הוא יכול לבעוט בעיטה דקלקול.

שאלה: הרב ביאר בשיעור שנשים שייכות יותר למצוות לא תעשה, ולכא' הרי יש להם שייכות גם במצוות עשה ויש דעות בגמ' שאף במצוות עשה שהזמן גרמא שייך שנשים יקיימו, ולכא' זה היפך הטבע שלהם ששורשם הוא בל"ת.

תשובה: זה ברור שנשים חייבות במ"ע שאין הזמן גרמא וגם במצוות עשה שהז"ג נחלקו הראשונים כידוע אם כשנשים עושים את המצוות הללו יש בזה קיום מצוה ואם אפשר לברך עליהם, וא"כ, בוודאי שהם שייכים למצוות עשה - ופוק חזי - הרי יש לאשה רנ"א או רנ"ב או רנ"ג איברים* והרי שיש לה רמ"ח איברים וא"כ בוודאי שהיא שייכת למצוות עשה, - אלא שיש את הנושא מהו עיקרה ויש את הנושא למה היא שייכת, עיקרה הוא בלא תעשה ואף שבוודאי ששייך בה גם את מציאות ה'עשה' אבל זה לא סותר שעיקרה הוא ה'לא תעשה'.

כ-ע בעט בלכביפדיה עבודת השם -

אורו של משיח

מספר שיעור בקול הלשון 38979953

המיתוק השלם בתכלית הדין והמיתוק השלם של מדרגת החתימה שהיא עומדת ותלויה כל הזמן על אמיתת הוויתו, ואז - "ואתם הדבקים בה' אלקיכם" (דברים ד, ד) שדבוקים בו באופן גמור במדרגת הווית אמיתתו, אזי מתגלה דין שעומד ותלוי על אמיתת הוויתו.

זה הוא שלימות מהות תכלית הבריאה - והיא זו שגם ממנת את הדין בפועל על הגזירות - אבל זה א"כ המהות הפנימית של כל תכלית מציאות הבריאה.

שאלות ותשובות לאחר השיעור

שאלה: מה ההבדל בין 'בעט' דקדושה שהאדם פורץ את הגדרות שמסביבותיו שזה מוגדר שמתגלה עי"כ מדרגת הנס לבין 'בעט' של שבירה שהאדם פורץ את הגדרות שלו ונופל.

תשובה: כהגדרה כוללת, כאשר זהו 'בעט' דקלקול הרי שהאדם בועט בחוזק מכח שהוא מתנגד לדבר ועי"כ הוא בועט, לעומת כך ב'בעט' מצד המדרגה העליונה, הוא בועט מחמת שהוא נדבק במדרגה העליונה ומכח כך הוא בוקע את ההגבלות - זה שתי תפיסות מכח מה האדם בועט.

שאלה: מה היחס בין מדרגת כבוד שנמצאת ב'מקיף' של האדם לבין כבוד המתגלה במלכות בבחינת 'כבוד מלכות'.

תשובה: זה בוודאי שלעולם כל כבוד הוא אינו העצמות של הדבר אלא דבר שמקיף את האדם וגם ביחס לכבוד מלכות, הכבוד הוא לעולם דבר 'דלית ביה ממש', אלא באור הרוחני שמקיף את הדבר, שם נמצא הכבוד, - ולכן הוא באמת דבר 'שליט ביה ממשא', ומצד כך, הכבוד הוא הדבר הרוחני ביותר שישנו כמו שכבר ביאר ר' חיים וולאז'נר שעל אף ש"שכר מצוות בהאי עלמא ליכא" אך יתכן שהוא יקבל את שכר המצוות מכח הכבוד, והיינו משום שהכבוד לא מתלבש בחוש גמור ולכן הוא הדבר הרוחני ביותר שיש בבריאה ומ"מ א"כ, לעולם הכבוד הוא במדרגה עליונה יותר מהדבר עצמו, והוא רק מקיף אותו.

* יש בזה מחלוקת בגמ' בכבודות.

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

בעט

סוגיות במחשבה

בעט

בלביפדיה מחשבה

בעט

השייכות בין בעט ונבעת

מצאנו בלשון הקודש את המילה 'בעט', ובנוסף גם את השורש 'בעת' כגון 'והמן נבעת מפני המלך והמלכה' (אסתר 1,2). בהתבוננות - אלו ב' שורשים שהם דבר והיפוכו, שהרי מי ש'נבעת' פירושו שהוא מפחד ונעשה רפוי, לעומת זאת 'בעט' שמהותו פעולת תוקף וחוזק מול דבר העומד כנגדו.

בתורה מופיעה המילה 'בעט' פעם אחת בלבד - 'וישמן ישורון ויבעט, שמנת עבית כשית, ויטוש אלו-ה עשהו וינבל צור ישועתו' (דברים 1,2). מבואר שהבעיטה שכתוב בתורה מגיעה מכח 'וישמן' - ו'שמנת', וכמו שאמרו חז"ל "אין ארי נוהם תוך קופה של תבן, אלא מתוך קופה של בשר" (ברכות 1,2). וכן 'עבית' - מלשון עובי.

והנה, קרובים שרשי 'בעט' ו'עבה' להדדי, שכן בשניהם אותיות 'עב'. מצד הקדושה 'עב' הוא שם הוי-ה במילואו - גימטריה 'חסד', ובקלקול - 'וישמן ישורון ויבעט, שמנת עבית כסית'.

ב' משמעויות לבעיטה

שורש הפנימי של הבעיטה נובע מתוקף ורצון חזק לעמוד כנגד דבר המנגדו. פעולת הבעיטה מגיעה על פי רוב מתוך כעס, ובלשון חז"ל - 'חרון אף'. בדרך רמז, 'בעט' בגימטריה 'אף' כיון ששורש הבעיטה הוא ב'חרון אף'.

בכללות ישנם ב' בחינות של בעיטה:

הראשונה - שאדם בועט במצב שהוא נמצא 'בתוכו' והוא מבקש לצאת ממנו או להוציא את הדבר הזה שבתוכו אל מחוצה לו.

השני - שיש דבר מחוץ לאדם, והוא איננו

רוצה שהדבר הזה יכנס אל רשותו ומציאותו, על כן הוא בועט בדבר, על מנת להרחיק אותו ממנו ולהשאיר אותו מחוצה לו.

בעיטת הגויים בסוכה ובעיטת עובר במעי אמו

דוגמא יסודית לאופן הראשון של בעיטה הוא המבואר בגמרא (ע"ז 1,2). שלעת"ל הגויים יבקשו גם הם מצוה לקבל עליה שכן, והקב"ה יתן להם את מצות סוכה, וכשהקב"ה מקדיר עליהם חמה כל אחד ואחד מהם יוצא מסוכתו ומבעט בה, שנאמר "ננתקה את מוסרותיהו נשליכה ממנו עבותימו" (תהלים 1,2). גם כאן מצטרפת המילה 'עבותימו' לבעיטה שהגויים בועטים בסוכה. הם אמנם פטורים מסוכה, משום שכשהחמה קודרת הם בגדר 'מצטער', אולם "ביעוטי מי מבעט" כדברי הגמ' שם.

הבעיטה של אוה"ע בסוכה היא בעיטה של יציאה ממצב בו הם נמצאים. הם יכולים לצאת גם בלי לבעוט, אולם מחמת כעסם הם בועטים ויוצאים.

ידועים דברי הגמרא (סנהדרין 1,2). ששאל אנטונינוס את רבי אימתי נכנס היצר הרע לאדם, משעת יצירה כעובר במעי אמו או משעת יציאה שיוצא לאויר העולם. "א"ל משעת יצירה. א"ל א"כ בועט במעי אמו ויוצא, אלא משעת יציאה. אמר רבי: דבר זה לימדני אנטונינוס, ומקרא מסייעו, שנאמר (בראשית 4,7) 'לפתח חטאת רובץ'.

דהיינו, אם היה ניתן יצה"ר בעובר, הוא היה יוצא ממעי אמו, בשביל לצאת מהמצב בו הוא נמצא עם היצה"ר בכפיפה אחת. צדיק מבעט כדי לצאת מיצה"ר, רשע יוצא מחמתו. אשר

שהוא חיצוני לגמרי לבועט, וזוהי הגדרה נוספת למציאות של 'בעיטה'.

זאת ועוד. על פירוב, בהמות בועטות לאחוריהן ולא לפנייהן. הדעת היתה נותנת, שאם בהמה אחת רבוצה בהמה המהלכת לקראתה תבעט ברבוצה ברגליה הקדמיות תוך כדי הילוכה. אולם צורת הבעיטה העיקרית היא לאחור. על גמל נאמר ש"גמל אחר בין הגמלים", ומצאנו אצל גמל (בכורות ח.) שתשמישו "אחור לאחור". א"כ - גם תשמישו וגם בעיטתו הן לאחור. על כל פנים, הבעיטה לאחור והביאה לאחור יוצרת מציאות של 'אחוריים'. כמוכן שיש מציאות של בעיטה לכל הצדדים, אולם עיקר הבעיטה היא לאחור, וזו הגדרה במהות הפנימית של 'בעיטה'.

הוזכר בראשית הדברים ב' לשונות - 'בעת' (נבעת) ו'בעט'. והנה, על פי רוב, כשהאדם 'נבעת' הוא נרתע לאחוריו כדוגמת - 'והמן נבעת מלפני המלך והמלכה'.^{*} אשר על כן, היה צריך מלאך לבוא ולהפילו על המיטה (ילקוט ש אסתר רמז תתרנח), שכן מצד עצמו הוא נרתע לאחוריו. נמצא, שגם 'נבעת' וגם 'בעט' יוצרים תנועה לאחור, וזאת על אף שב' שורשים אלו הפוכים במשמעותן כנ"ל. שכן 'בעט' הוא מלשון חוזק ותקיפות, בעוד ש'נבעת' הוא מלשון חולשה וחלחלה.

והנה, סברא פשוטה היא שעיקר תוקף הבעיטה תהיה לפנים, ובעיטה לאחור תהיה חלשה יותר. אולם במציאות הבעיטה לפנים חלשה יותר מהבעיטה לאחור, וזהו עומק תוקף הבעיטה, שגם כשהיא לאחור, היא בכל התוקף והחוזק.

על כן, ניתן היצה"ר באדם רק בשעת יציאה, כשכבר יש לו פתח לצאת דרכו, ויכול הוא לצאת כדרכו. דמיון זה בין בעיטת העובר מכח היצה"ר ובעיטת אוה"ע מחמת השמש מוצא את מקומו גם בלשון הפסוק (תהלים קלט, יג): "כי אתה קנית כליותי תסוכני בבטן אמי". דוד המלך מגדיר את מציאותו במעי אמו כ'סוכה'. וכעין אותה הבחנה של 'מבעט ויוצא' של אוה"ע, כך גם היה 'בועט ויוצא' ממעי אמו.

מצאנו בחז"ל שהיה מי שביקש לבעוט ולצאת, והוא עשו הרשע - "עוברת על פתחי ע"א עשו מפרסם לצאת" (רש"י בראשית כה, כב) שעשו היה מבעט לצאת. רצון זה הוא עוד בטרם נכנס בו יצר הרע, שהרי זמן כניסתו הוא בשעת הלידה עצמה, כמבואר בגמרא דלעיל. רצונו של עשו לצאת על פתחי ע"ז היה מושרש בעכירות דמו, שכן היה אדמוני, והיינו היצה"ר הטבעי שיש באדם, לאפוקי מהיצר הרע הרוחני, שהוא 'מלאך' שחיצוני לאדם (כמבואר באריכות מהגר"ס זצ"ל). אצל עשו היה היצר הרע הטבעי כה חזק, עד שביקש לצאת ממעי אמו ולעבוד ע"ז, אפילו קודם שנכנס בו היצה"ר הרוחני.

הא קמן ג' הופעות ל'מבעט' שעניינו יציאה מהמקום בו האדם נמצא - אוה"ע שמבעטות בסוכה, האדם שהיה מבעט באמו מכוח יצה"ר, ועשו שבעט לצאת ולעבוד ע"ז.

בעיטה דבהמה והלימוד ממנה

עוד נמצא לשון 'בעיטה' בדבר מחוצה לו, והוא באבות הנזיקין שנאמרו בשור (ב"ק ג.), אחד מהם הוא 'קרן', שכוללת 'נגיחה', נגיפה, נשיכה ובעיטה". בעיטה נחשבת ל'קרן' משום שהיא משונה וכוונתו להזיק, כמבואר שם. וכדוגמא לנזק של בעיטה, מבואר בגמרא (שם לב.) בב' פרות, אחת רבוצה ואחת מהלכת, ובעטה המהלכת ברבוצה. בעיטה זו היא בדבר

^{*} והנה, כשהמן הרכיב את מרדכי על הסוס, אמרו חז"ל (מגילה טז.) שמרדכי בעט בהמן. אם כן, מצאנו שמרדכי 'בעט' בהמן, והמן 'נבעת' מלפני המלך והמלכה. אם כן, אלו ב' התנועות ששייכות כלפי אחור, ושתייהן התקיימו בהמן.

בעיטה היא מדרגת אחר וגילוייה בקלקול ובקדושה

נמצא שהמציאות של 'בעיטה' היא מציאות של 'אחר', וזהו פתח גדול להבין מהי 'בעיטה'. פשוט בעיטה נעשית על ידי הרגל. אולם מתוך דברי רבותינו, מבואר שיכולה גם להיות בעיטה ביד. דהנה על פי רוב 'מכה' ביד ניתנת עם כף היד, אלא שהמכה עם יד סגור פירושה הכאה עם צד האחר של היד - גילוי בחינת בעיטה כנ"ל.

והנה, כשמכנינים ענבים נקרא הדבר "בועטים בגת" (עין ע"ז נה.). הפעולה של הוצאת היין מהענבים נקראת 'דריכה', אולם מכיוון שעושים זאת בכח רב, נקרא הדבר 'בעיטה'. כעין זה מתבאר מתוך דברי הגמרא (מנחות עו.) שבהכנת עיסה, קודם לשים אותה, ולאחר מכן דופקים אותה באגרופ, ובלשון הגמרא (שם) נקרא הדבר 'בעיטה'. הא קמן שיש בעיטה הן ביד והן ברגל, והצד השווה הוא שבעיטה נעשית בכח ובחלק האחורי של היד או הרגל. נמצא שגם הבעיטה ברגל נעשית בעיקרה בגב הרגל ולא בכף הרגל. שכאשר אדם מבקש לבעוט, הוא כביכול מכופף את אצבעות רגליו, ותנועתו היא כעין אגרופ ברגלו.

ידועים דברי הגמרא (שבת קד.) על אותם תינוקות של בית רבן שדרשו את האותיות, הן את משמעות הא-ב, והן את צירופי הא-ב. אחד מצירופי האותיות הוא 'אחס-בטע'-ג'ף'. 'בטע' הן אותיות 'בעט', ונמצא ש'אחס' הן האותיות שלפני בעט. האותיות שאחרי 'בטע' הן 'ג'ף'. על ג' צירופים אלו דרשו בגמרא: "אח"ס בט"ע ג'ף - אני חס עליהם מפני שבעטו בג'ף". וכתב רש"י ש'בעטו בג'ף' פירושו שמאסו בעריות שנקראו 'ג'ף'. והנה, התבאר כי 'בעיטת היד' היא 'אגרופ', הקרוב ל'ג'ף'. א"כ עומק המדרגה המתגלה בבעיטה היא 'ג'ף-אגרופ'.

והנה, יעקב ועשו הם שורש הבעיטה הראשונה שהוזכרה - "ויתרוצצו הבנים בקרבה" (בראשית כה, כב). בפועל, עשו יצא ראשון ולאחריו יעקב כש"ידו אווזת בעקב אחיו" (שם כה, כו). 'עקב' אותיות 'בקע', שהיא אחת מהתוצאות של 'בעיטה', שיוצרת את ה'בקיעה' שדרכה מבקשים לצאת. והנה, יעקב איננו קרוי בשם זה מחמת העקב של עצמו, אלא מחמת עקבו של עשו, ועשו הוא שורש ה'אגרופ' שמבקש לצאת. כמובן יעקב אינו אווז בעקב עשו בצורה של אגרופ, אלא ב'כף יד' - בצידה הפנימי שמבקשת לתפוס ולאחוז דבר מה. נמצא שעשו בא מדין 'בעיטה', ויעקב להיפך - 'כף יד' ולא 'גב יד'.

כמבואר, גם יעקב ביקש לצאת מרחמה של רבקה, לא רק עשו. אולם לא באופן של בעיטה. ונראה שרצונו של יעקב היה בעיקר להתרחק מעשו עצמו. אם עשו היה מצליח לצאת - יעקב היה מבקש להישאר כי גם שם הוא לומד תורה ע"י מלאך, אולם מכיוון שעשו לא הצליח לבקוע את רחם אמו, ביקש יעקב לצאת ולהתרחק מעשו.

איש שעיר ושייכותו לבעיטה

והנה, עשו נקרא "איש שעיר" (בראשית כז, יא), "כולו כאדרת שיער" (שם כה, כה). ישנו מקום בגוף האדם שבמהותו ובעצמותו הוא ללא שערות, והוא כף היד וכף הרגל. יעקב מהותו מצד 'כף היד', ומדרגתו היא 'אוחז', בעוד שעשו במדרגת 'גב היד' ומדרגתו 'אגרופ'. אצל עשו היו שערות בכל גופו, 'כולו' כאדרת שיער. פירוש הדבר, בפשטות, שגם בכף יד היו שערות. לא רק שהיו שערותיו מרובות, אלא שגם גדלו במקומות שאין דרך בני האדם להצמיח שיער.

הנצי"ב (בראשית כה, כה) מבאר כי "באשר דסימני גדלות תלוי בשערות שבגוף, על כן כאשר

יצא כאדרת שער הרי הוא עשוי ונגמר". דהיינו, שעשו נולד בקטנותו עם סימני גדלות, דהיינו עם שערות אפילו במקומות שבקטנות לא אמורות לצמוח שערות. אכן, כאמור לעיל לעשו היו שערות בכל גופו, כולל כפות ידיו. וראיה לזה ממה שעשתה רבקה אמנו, כשביקשה מיעקב להיכנס ולקחת את הברכות. יעקב הביא לה שני גדיי עיזים, אותם היא שחטה, ואת עורותיהם השעירים הניחה על זרועותיו של יעקב, ועל חלקו צווארו.

לדידן, רבקה הניחה שערות גם על כפות ידיו, משום ששם הוא מקום החיבור של יעקב עם עשו. יעקב אחז בעקבו של עשו, ואחזותו היתה, כידוע, עם צד הפנים של ידו. ממילא, המקום שמכוחו יעקב לוקח את הברכות הוא אותו המקום שבו יעקב אחז בעשו - כף היד וכף הרגל. נמצא ש'יעקב-ביקע' אחז במקום הבעיטה עצמו. על מקום הבעיטה הנ"ל נאמר שעשו איש שעיר, והיינו על כף רגלו של עשו, ודו"ק.

שם ישורון ועניינו בבעיטה

כתיב (דברים לב טו) "וישמן ישורון ויבעט". ישורון הוא אחד משמותיו של יעקב אבינו ע"ה. לחלק מהשיטות, סדר השמות מלמטה למעלה הוא 'יעקב-ישורון-ישראל', כאשר סיום 'ון' שב'ישורון' מלמד על 'ישר-קטן', שכן זוהי סיומת שעניינה הקטנה. 'ישראל' הוא 'ישר א-ל', דהיינו מדרגתו העליונה, אך ישורון הוא ישר עד למדרגת ה'עקב'. בחינת העקב היא 'עקב', ובחינת הראש היא 'ישראל' - 'לי ראש' כנודע, והאמצע, בין הראש לעקב הוא 'ישורון'. על יעקב אבינו אמרו רבותינו (גר"א תקו"ז תיקון י"א מתיקונים אחרונים) שהוא כמו הברית התיכון, שמברית מן הקצה אל הקצה.

אם כן, כשמשוה רבינו אומר 'וישמן ישורון', פירושו שאותה בחינה שהיא ה'אמצע' ביחס

לשמותיו של יעקב, באה לכלל 'ויבעט', וזהו צד הקלקול, שניכרת ביעקב אבינו מידתו של עשו הרשע. סיבת הקלקול הוא 'וישמן', ו'שומן' יכול לכוא בב' אופנים: הראשון, ששווה אצל זכרים ונקבות, הוא כשאוכלים מאכלים מרובים. השני, המיוחד לנקבות בלבד, הוא הריון, אז נעשית האשה שמנה, גם אם אינה מרבה במיוחד במאכלה. ואכן, טבעה של אשה לאכול יותר בזמן הריונה. לפי זה, כשמתגלה שורש הקלקול של עשו, מחמת 'וישמן', והיינו רמז למעוברת שנעשית שמנה, אז גם 'ויבעט', כשם שהיה עשו מבעט בבטן אמו בשעה שהיתה מעוברת.

והנה, כאמור לעיל, מדרגת יעקב אבינו היא 'כף', אותיות 'פך', והיינו מה שמצאו בחנוכה 'פך' קטן שחתום בחותמו של כה"ג. את הכהנים היו מושחים 'כמין גם' (הוריות יב.). צורת 'גם' היא כמו כף סופית (רש"י שם). וזהו גם מה שאמרו שגר חנוכה מותר להניחו עד כ' אמה, משום שמידת יעקב אבינו היא 'כ"ף' [וזהו "ויגע בכ"ף ירך יעקב". ודו"ק].

נמצא, שב'וישמן ישורון', מתגלה השמנה בבחינת כ"ף. דוק ותשכח שבשעה שרוצים למשוך משהו, מניחים את השמן ב'כף' היד, ומתוכה מושחים את האדם. כמובן שבכח השמן להגיע גם לגב היד בשעה שמשפשפים את הידיים זו בזו, אך צורת המשיחה היא דוקא ב'כף' היד. נמצא שעצם ה'וישמן ישורון' עדיין איננו קלקול, אלא אדרבה - דרך ה'כף' שיהיה בה שמן. רק כאשר מצטרף הקלקול שבעשו אל ה'וישמן' שב'ישורון', אז מתקיים 'ויבעט'.

המשך הפסוק הוא - "שמנת, עבית, כסית". פירוש 'כסית' הוא מלשון 'כיסוי', שהשומן מכסה את האדם - "כאדם שמן מבפנים וכסליו נכפלים מבחוץ" (לשון רש"י). אצל כל אדם בעולם, השער מכסה את הגוף, מלבד 'כף' היד ו'כף' הרגל. אצל עשו היו גם כפות

נמצאים - העיניים, האוזניים, האף, הפה ואות ברית קודש. כל אלו הם פתחים של תיקון. זהו גוף החילוק בין פנים לאחור - הפנים הם צד התיקון, האחור הוא צד הקלקול. אילו אדה"ר לא היה חוטא - היה זוכה לאכול אוכל שנבלע באיברים, כמו שהיתה מדרגת עם ישראל במדבר כשאכלו מן (יומא עה.). כל מציאות השימוש בפתח שבאחור הוא רק מחמת חטא, ולולי החטא - לא היה צריך כלל לפתח זו.

כבר התבאר שהגמל משמש אחור באחור, ולכן שייכת אצלו ביותר בחינת 'בעיטה'. ביאה ראשונה היא בבחינת 'אחור', ובעיטה ג"כ בחינת 'אחור'. אצל הגמל גם אחרי ביאה ראשונה, נותרת הביאה 'אחור באחור' ולא 'פנים בפנים'. בזה מתבאר עומק העניין שתקנו חז"ל שאחרי ביאה ראשונה אישה נטמאת, שמכיוון שבדקות זו ביאה במדרגת 'בעיטה', באה אחריה גם 'בעיטה' שעניינה הרחקה.

בזה גם מובן מה שדרשו חז"ל (מגילה טו.) על הפסוק "ותתחלחל המלכה אסתר" (אסתר ד, ד) - שפירסה נדה. 'ותתחלחל' הוא לשון 'נבעת', ו'נדה' היא גם כן לשון ריחוק, כעין 'בעיטה'. חרדה מסלקת דמים (נדה לט.), וזהו היפך 'ותתחלחל המלכה'.

על כל פנים, עשו ש'בא על נערה מאורסה' גילה את כח הקלקול שב'בעיטה'. ועל פי המתבאר דייקא 'נערה מאורסה' שהרי אם היה בא על אשת איש - היה עובר על איסור ערוה, אך לא היתה בזה 'בעיטה', שהרי היא כבר פתוחה. ואם היה בא על הפנויה - יש בזה 'בעיטה', שהרי היא בתולה, אך אין את חומר האיסור שבערוה. ב'נערה מאורסה' מתקבצים לפונדק אחד גם חומר דעריות וגם 'מעשה בעיטה' שבהבקעת הבתולים.

תיקון כח הבעיטה על ידי יעקב וזרעו

כנגד קלקול דעשו עומד תיקון דיעקב - 'בעטו

ידי ורגליו מכוסות, כדלעיל. 'כולו כאדרת שיער' הוא הקלקול שכנגד מדרגת ה'שמן' שב'כף' יעקב, ואם מתגלה שמנוניות דקלקול, אז גם עם ישראל נוהג ב'וישמן ישרון ויבעט'.

בחינת התיקון והקלקול שבבעיטה

לעיל הוזכר כי ישנה מדרגה של 'בעיטה' הן ביד והן ברגל, והצד השווה הוא שהבעיטה חוזרת לאחוריה. עתה יש לעמוד על בחינת התיקון שב'בעט'. צירופי האותיות השייכים לנידון דידן הם 'אחס-בטע-גיף'. והגמרא ביארה שהקב"ה חס על כלל ישראל משום ש'בעטו בגיף', דהיינו בעריות. ויעזיין שם בהמשך הגמרא, שהבעיטה בעריות היא אחת הזכויות של כלל ישראל, ומחמתה זוכה ל'גן הדס' - גן עדן.

ה' עבירות של עשו

והנה, ידועים דברי חז"ל (ב"ב טז.) שעשו הרשע עבר ה' עבירות ביום שנפטר אברהם אבינו. אחת מהן שבא על נערה מאורסה. והנה, מצד הנקבה ביאה ראשונה "עושה אותה כלי". אולם מצד האיש הוא "שובר" את בתוליה, וזוהי 'בעיטה' בבחינה מסויימת. נמצא שכנגד 'יעקב' - 'יבקע', יש את הבעיטה של עשו מצד הקלקול שבא על נערה מאורסה.

כשאשה בעולה, נחשב הדבר לחיבור של 'פנים בפנים', אולם כשהיא סתומה אז בדקות פירוש הדבר 'אחור'. 'ביאה ראשונה' היא בבחינה דקה - 'אחור', משום שעדיין אין את החיבור השלם בין איש לאשתו. רק אח"כ נעשה הדבר 'פנים בפנים'. עומק המילה 'אחור' הוא 'א-חור', דהיינו שאין חור, ולכן לא שייך שם מקום חיבור. עיקר הנקבים נמצאים בפניו של האדם, ולכן מקום החור הוא 'פנים'. הנקב היחיד שיש לאדם באחוריו הוא נקב דקלקול - נקב שממנו יוצא הפסולת.

בחלקו הקדמי של האדם, בצד ה'פנים'

מהקב"ה, וזוהי הבחנה ראשונה ב'בעיטה דתיקון'.

ישנה הבחנה נוספת. כידוע, 'טבע' נקרא על שם ש'טבוע' בבריאה. הבריאה נוצרה והתחדשה בצורה שה'טבע' חקוק בה. על כגון דא נאמר ש'הרגל נעשה טבע'. כשאדם פועל שוב ושוב את אותן הפעולות, הן נעשות 'חקוקות' באיבריו, עד שהן כביכול נהפכים אצלו ל'טבע'. אשר על כן, מכיוון שישראל מעל המזל, ואינם תחת הטבע, רצונם ומהותם 'לבעוט' בטבע. בכל מקום שנפגשים בטבע ומגבלותיו, הם מנסים להבקיע את חומות חוקי הטבע. בלשון חידוד אפשר לומר שה'טבע' הוא נגד 'טבעם' של כלל ישראל, בעוד שעשו ובניו תחת הנהגת הטבע.

דוגמא לדבר. אין ספק שבזמן שיעבוד מצרים עמדו עם ישראל ומצרים זה לעומת זה. גלות מצרים היא שורש הגלויות כולן, וביחס למאבק בין הקדושה לטומאה, היתה מצרים ה'איפכא מסתברא' של כנסת ישראל. ממילא, היתה האומה המצרית סמל ודוגמא ל'דרכי הטבע', וכל עניינם היה שימוש בכוחות הטבע השונים לרווחתם ולתועלתם. בקריאת ים סוף עם ישראל ניצל, והמצרים "טובעו בים סוף". כידוע, 'טבע' ו'טבוע' שורשם אחד. כשהמצרים ועם ישראל נפגשו ב'טבע', דהיינו במים האדירים של ים סוף - עם ישראל התעלה מעל לטבע וחצה את הים ביבשה - היינו 'ישורון דתיקון' שיכול 'לבעוט' בטבע ולהבקיע 'בוקע ים' את מסגרתו, בעוד שמצרים נכנעו לטבע ונשלטו על ידו, עד ש'טובעו' בים סוף.

שורש קריעת ים סוף מכח בעיטה

מבואר בחז"ל (סוטה לו.) שנחשון בן עמינדב נכנס למים, וכשהגיעו המים עד לאפו - נבקע הים. כניסתו למים היא כעין 'בעיטה', שהרי ביקש להבקיע את המים. עוד איתא בחז"ל (ב"ב עד.) "ואמר רב יהודה אמר רב: בשעה שביקש

בגין' - ריחוק מופלג מדבר ערוה וניאוף. כל ניאוף הוא נ-אף', שורש הקלקול של חרון אף. זכותם של ישראל היא שהם בעטו ב'גין' שהוא 'אגרוף', והיינו שדבקו בבחינת 'כף' של יעקב. נמצא שהריחוק מניאוף גופא מתקן 'בעיטה' של עשו שבא על נערה המאורסה. מדרגת יעקב אבינו, כאמור, היא 'כף' ולא 'אגרוף'. על עם הארץ אמרו חז"ל (פסחים מט.) שהמשיא בתו לע"ה כאילו כופתה לפני הארי. הארי "דורס ואוכל". 'דריסה' קרובה ל'בעיטה', והיינו שמעשה ביאה של עם הארץ קרוב ל'בעיטה', ומתגלה בו קלקול שבבעיטה, וגם זאת בביאה דוקא.

נס וטבע - ישראל ואוה"ע

קיים בבריאה מדרגת נס ומדרגת טבע, וכנגדם - כלל ישראל ואוה"ע. דרכן של אוה"ע להיות מונהגים תחת שם 'א-להים' בגימטריא 'הטבע'. לעומת זאת הנהגת ישראל בשורשה בשם 'הי-ה' שמשדד את מערכות הטבע, ופועל ניסים בקרב הארץ.

כשעם ישראל נלחם בעמלק, קרא משה רבינו על המזבח "הוי"ה ניסי" (שמות יז, טו.) ועוד שחז"ל אמרו (שבת קנו.) "אין מזל לישראל", וזה כבר בשורש יצירתם אצל אברהם אבינו שנאמר לו "צא מאיצטגנינות שלך" (שם).

והנה, אותיות 'בעט' - 'טבע'. מצד עשו מתגלה 'טבע-בעט' שהוא 'מבעט' ויוצא. מצד מדרגתו של יעקב אבינו שמידתו היא 'כף', מתגלה 'בעיטה דתיקון', וכדלקמן.

ידועים דברי הירושלמי (ברכות ט, ה): "עשה מאהבה ועשה מיראה עשה מאהבה שאם באת לשנוא דע כי אתה אוהב ואין אוהב שונא. עשה מיראה שאם באת לבעט דע שאתה ירא ואין ירא מבעט". דוק ותשכח כי הירא, דהיינו מי שהוא 'נבעת' איננו 'בועט'. כח ה'בעיטה' נהפך לכח של יראה. זהו ריחוק שיסודו בפחד

שכש'בועטים' בטבע חוזרים למדרגת הנס, ולא מתעלים למדרגת נס.

שורש המציאות הוא נס וגילוי - מדרגה חדשה בבעיטה דתיקון

ביתר עומק יש להבין מה קדם למה - הנס לטבע או הטבע לנס.

דהנה, בתחילת הבריאה היה "אור אין סוף ממלא את כל המציאות" (לשון ה'עץ חיים' בתחילה). אור אין סוף פירושו שכל דבר יתכן ואפשרי. אח"כ הקב"ה צמצם את אורו ונתן צורה וכללים לבריאה. נמצא שבשורש היצירה - הנס קודם לטבע. אמנם, אחרי שברא הבורא את עולמו, ה'טבע' הוא הראשון, והנס הוא שינוי ועליה ביחס לטבע, וממילא הוא גם שני. אם כן, מלתתא לעילא - הטבע קודם לנס, ומלעילא לתתא - הנס קודם לטבע. מטעם זה נקרא ה'נס' בשמו, שכן הוא לשון 'ניסה' וחזרה אל השורש. כשם שאדם נס, הוא חוזר לאחוריו אל המקום ממנו בא, כך גם 'ניסים' הן הנהגות של הבורא החוזרות אל שורשן - כשהיה העולם בבחינת 'אור אין סוף', כשאין כל מגבלת טבע. ממילא, 'בעיטה דקדושה' פירושה 'בעיטה' בכל כללי הטבע וחוקיו, והתעלות [או חזרה] לעולם הנס, שהוא עולם התשובה.

עבודת התשובה על ידי בעיטה

בארמית נקראת המילה 'עצה' 'עייטין' (תרגום יונתן על (דברים לח כח) פִּי-גִּי אֲבָד עֲצוֹת - "אֲרוֹם אוֹמָא מְאֻבָּדן עֵיטִין". ולשון הזהר בכמה מקומות תרי"ג עייטין, ויהיב עייטין וכו'). כל המצוות כולן הן 'עצות' להתקרב אל ה', ובאופן מדויק יותר - לשוב אל ה'. אדם ביסודו נברא 'חלק א-לוה ממעל', אלא שמעשיו הרחיקוהו מבוראו, בצירוף הגשמיות העכורה. תפקידו הוא לשוב אל מקומו הראשון, ולהיות דבוק באלוקיו. אשר על כן 'תשובה' איננה מצוה פרטית, אלא נחשבת כ'כלל המצוות', שכן עניינה שימצא אדם את דרכו לחזור אל ה'.

הקדוש ברוך הוא לבראות את העולם, אמר לו לשר של ים: פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם. אמר לפניו: רבש"ע, די שאעמוד בשלי. מיד בעט בו והרגו.

נמצא שאחרי שהקב"ה הרגו בבעיטה, היו המים בולעים מים, שכן במקום שבו כבר היו מים, התקבצו מים נוספים. בקריאת ים סוף היתה מעין אותה הבחנה של בריאת העולם, שכן המים שהיו במקום בו עמ"י עבר ביבשה "נערמו" (שמות טו, ח), ונעשו גבוהים יותר, ובזה עשו מקום של יבשה לכלל ישראל. נמצא שכביכול המים 'בלעו מים', ועל ידי בליעה זו גדלו וגבהו - כעין מעשה בראשית שהיו המים בולעים מים.

על פי המתבאר נבין דבר נפלא. ידועים דברי רבותינו (חזקוני במדבר לג ח ועוד) שעם ישראל לא חצה את ים סוף מ'צד לצד', אלא שעשו כעין קשת, וחזרו לצד שבו נכנסו. על פי רוב, כשאדם חוצה את הים, הוא עושה זאת על מנת להגיע למקום אחר, שאיננו יכול להגיע אליו ביבשה, או שדרך היבשה ארוכה לאין ערוך מדרך הים. אין הדרך להפליג בים בצורת קשת ולחזור למקום שמשם יצא. אמנם, מכיוון שקריעת ים סוף באה במדרגת 'בעיטה', וכל בעיטה היא לאחור, בין ביד ובין ברגל, כדלעיל, גם אופי הבקיעה של ים סוף הוא בבחינת 'אחור', ולכן חזרו למקום בו עמדו מתחילה.

נמצא, שגם 'בעיטה דקדושה' מציאותה היא 'אחור', אלא שאם מתקיימת 'בעיטה דקלקול', נוצר גם 'חרון אף', שכן 'אחור' קרוב ל'חרון'. כשיש 'חרון אף' מתגלה ה'א-חור' - נקב של פסולת.

מצד התיקון, כשאדם חוזר לאחוריו נקרא הדבר 'תשובה'. כל 'תשובה' היא הליכה אחורנית אל מקום השורש. 'תשובה' היא 'בעיטה' בכל הרע - הטמא והמקולקל, וחזרה אל השורש. בתוספת הסבר אפשר לומר

עבוט-בעט; ב' בחינות בסילוק השכינה

פשטות המושג 'עבוט' הוא 'הבטחה להשבת החוב'. מכיוון שהלווה עני, המלוה מבקש משכון, שבמידה והלווה לא יפרע את הלוואתו - יוכל לגבות אותה מתוך המשכון. לפי זה, אין למלוה קשר מהותי עם המשכון, אלא הוא משמש כ'תוספת הבטחה' שההלוואה אכן תיפרע. אולם מכיוון ש'משכון' הוא 'עבוט', וה'משכן' הוא מלשון 'שכינה', מתגלה בזה פשט חדש לגמרי. השכינה היא גילוי אלוקותו ית' בבריאה. כאשר הקב"ה ממשכן את ביהמ"ק - המקדש נחרב. הקב"ה מכלה את העצים והאבנים, אולם אליבא דאמת מה שנחסר הוא עצם השכינה שחוזרת לשורשה, ואיננה מתגלית בתחתונים כפי שהיתה מתגלה. אם כן, המשכון שהיה במשכן חוזר למקומו הראשון - לשורשו העליון. השכינה לא 'עוברת' מעם ישראל להקב"ה, אלא חוזרת אל מי שהורידה מלמעלה למטה.

לפי זה מתברר שכשנחרב המקדש נפעל בשכינה ב' פעולות - א. גלות ב. חזרה לשורש. הבחינה התחתונה שבשכינה - יצאה לגלות. "בכל מקום שגלו ישראל - שכינה עמהם" (מגילה כט.). אולם בבחינה העליונה חזרה השכינה לשורשה. בדקות ישי לומר שבחינת 'אור' חזרה לעליונים, וה'כלי' הוא החלק שיצא לגלות.

מנהג גדולי עולם מדורי דורות לעשות גלות, בשביל להשתתף בצער השכינה - להתאבל באופן שיש בו דמיון כל שהוא לגלות השכינה. כשמשותפים בצער השכינה פועלים גם כן ב' פעולות, המקבילות לב' חלקי השכינה. בבחינה התחתונה יש בזה מעין קיום של 'נושא בעול' והתקשרות לצער החורבן. בבחינה העליונה יש בזה דבקות לעליונים, אל השורש שאליו חזרה השכינה אחרי שעזבה את העולם הזה.

בתוך עולמה של תשובה ומציאותה, יש ב' דרגות - תשובת הצדיקים ותשובת הרשעים. הרשעים חוזרים בהם מעבירות שעברו בפועל, אך הצדיק הוא זה שמבקש לשוב לשורשו. כל מציאותה של 'תשובה' היא 'לשוב' אל השורש [ויש בזה אריכות דברים למהר"ל בכמה דוכתי]. בתוך קיום רצונו, מתחלקות המצוות ל'עשה' ו'לא תעשה'. בעומק זוהי 'בעט' שפירושה 'ב-עט', דהיינו שתי עצות בלבד. לאדה"ר קודם החטא היו ב' ציוויים בלבד - "לעובדה ולשמרה" (בראשית ב, טו), וכמאמר רבותינו (זוה"ק ח"א כז). לעובדה במצות עשה ולשמרה במצות ל"ת, ודוק היטב.

על פי זה מתגלה עומק חדש בגמרא בשבת. חז"ל דרשו שהקב"ה חס על ישראל מפני ש'בעטו בגיף', ומכח זאת יולכים ל'גן הדס' - גן עדן. ההליכה אל ג"ע פירושה חזרה אל מדרגת אדה"ר קודם החטא. זהו עומק ה'בעיטה' של יעקב וזרעו, 'ב-עט', חזרה לאחור לזמן והמקום בו היו רק ב' עצות וציוויים - 'לעובדה ולשמרה'. זוהי 'בעיטה דקדושה'.

משכון - שכינה ומשכון

מדרגת כלל ישראל היא 'אחר החטא' - ומפני חטאינו גלינו מארצנו. החטאים החריבו את ביהמ"ק. חז"ל אמרו כי 'משכון איקרי מקדש ומקדש איקרי משכון' (שבועות טז:). שמו של ה'משכון' הוא משום שהשכינה שורה בישראל - "ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח). אולם יש בזה פשט נוסף, והוא דרשת חז"ל שהמשכון התמשכן מחמת עוונותיהם של ישראל. המשכון עצמו - לא נחרב אלא נגזז, שכן במעשי ידיהם של משה רבינו ודוד המלך לא שלטה יד זרים (סוטה ט. "משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשיהם וכו'"). והרי בלשון התורה 'משכון' נקרא 'עבוט', אותיות 'בעט'.

שהיו י' מאמרות, היתה כל הבריאה במדרגה אחת, ולא היה שייך ש'תאווה הקב"ה לדירה בתחתונים, כי לא היתה מציאות של תחתונים [כמבואר באריכות ב'דרך חיים' למהר"ל שם].

כל 'עביות' פירושה הרחבה של הדבר. דוגמא בהירה לכך - שם הוי-ה במילוי 'יו"ד-ה"-ו"ו-ה"-י' - גימטריא ע"ב כידוע. הא קמן שהרחבת שם הוי-ה מביאה לשם ע"ב דייקא. י' האותיות שבשם הוי-ה במילואו הן גם י' המדרגות שבבריאה, ורומזות לכל שלמות שיש בי' - י' ספירות, י' מאמרות, י' דברות וכן הלאה.

בהשראת השכינה במשכן מתגלה עביות של 'ט' - 'ט-עב'. כשהקב"ה לוקח את השכינה, הוא לוקחה כ'עבוט', דהיינו שלוקח אליו את ה'עביות-ט'. זהו ה'דבר והיפוכו' שיש במשכן - לשון 'שכינה' ו'משכון', ושני ההפכים בשורש - 'בעט' ו'ט-עב'.

אמור מעתה, כשהצדיקים מקבלים שכר טוב, הרי זה מחמת שמשרים שכינה בתחתונים, ומגלים כבודו ית' מדרגה אחר מדרגה, עד למדרגה התחתונה ביותר. לעומת זאת, ענישת הרשעים בא מכוח מה שבעטו ב'ט-עב' - בכל ה'עביות' שהתגלתה בהשתלשלות העולמות עד למדרגה התחתונה.

בקשת השכר של אוה"ע ותשובת הקב"ה

הוזכר לעיל שעתיד הקב"ה לתת שכר טוב לישראל, על שקיימו מצוות בעולם שנברא בי' מאמרות, ואז יבואו אוה"ע לבקש ג"כ שכר. הקב"ה נותן להם מצות סוכה. והנה, שיעור סוכה לכל הפחות י' טפחים. ממילא הקב"ה נותן לאוה"ע את ה'דין עשרה' שבסוכה - אותן י' מדרגות שיש בבריאה. חז"ל אמרו ש"שם שמים שורה על הסוכה" (סוכה ט.), והסוכה היא

גם זה הוא גילוי של 'בעיטה דקדושה', בבחינת 'עבוט'. כשהקב"ה לקח את העבוט, הוא לקח אליו את השכינה, וממילא המשתתף בצער השכינה - משתתף גם בדבקות עם הקב"ה. זהו גילוי נפלא איך מתוך מכה עצמה הקב"ה מתקן רטיה, וצער מהגלות עצמו נעשה מקור ושורש לדבקות.

בעט - ט-עב

למילה 'בעט' יש צירוף נוסף, והוא שורש 'בע' - שורש ה'עביות'. חז"ל (אבות ה, א) אמרו שבעשרה מאמרות נברא העולם, ואף על גב שיכול היה להיברא במאמר אחד, נברא העולם בעשרה מאמרות בשביל להרבות שכר לצדיקים ועונש לרשעים. בלשון אחר, בתוך כל מציאות של קדושה יש י' דרגות, וממילא גם הבריאה עצמה נבראה בי' דרגות - י' המאמרות. אם לא היה רוצה הקב"ה לעשות לו דירה בתחתונים, ולא היה בורא את העולם, היתה כל הבריאה כולה 'מאמר אחד', וט' מאמרות לא היו נאמרים. מדרגה אחת קיימת בהכרח, אך אותה מדרגה עליונה ירדה ונשתלשלה עד לעולם הגשמי הקיים עתה.

אם כן, בתחילה היתה 'הוי-ה דקה', שהרי כל הגדרה של שורש גילוי הבורא בבריאה הוא בהכרח 'דק על דק עד אין נבדק'. אותו הגילוי הלך והתרחב והתגשם, עד שלבסוף נברא העולם. אם כן - ט' מאמרות עשו כביכול את גילוי מ'דק' ל'עב'. נמצא שהבריאה כולה היא 'ט-עב', התעבות שנוצרה מכח ט' מאמרות נוספים שהתחדשו [בדקות יש לומר שהקב"ה גם הפך את הבחינה האחת הראשונה ל'אחד מתוך עשר', והתחדשו י' מאמרות, אולם זוהי הגדרה דקה, ובפשטות החידוש הוא ט' מאמרות].

עומק משמעות י' המאמרות לדידן

יצירת הבריאה בט' מאמרות היא שהולידה מדרגות מדרגות - עליונות ותחתונות. לולי

הבעיטה של עשו וכנגדו הבעיטה של יעקב

אחר שהתברר שהבעיטה בסוכה היא בעיטה בכל מה שרמוז בסוכה, אפשר גם להבין את הבעיטה של עשו. עשו היה 'איש שעיר' והרי 'שער' אותיות 'עשר'. בעומק הדברים י"ל שעשו מבעט ב'עשר', דהיינו בשורש הרצון האלוקי 'להיות לו דירה בתחתונים'. בצד העליון, בבחינת בעיטה דתיקון של יעקב וזרעו, הבעיטה היא בטבע, ובקשה לחזור למדרגת נס שקדם לטבע. 'נס' בגימטריה - ק". האות א' במילואה היא 'אלף', העולה בגימטריה קי"א. רבותינו כבר דרשו בכמה דוכתי ששורש הנס הוא בא' שהוא 'אלופו של עולם', גימטריה של 'נס' עם הכולל.

ובעומק, כל בעיטה היא בעיטה בעשר. עשו מורד בגילוי מלכותו יתברך שמתגלה בתחתונים, ואינו חפץ לקבל מלכותו, וממילא הוא 'מבעט' ב'עשר'. יעקב אבינו גם כן מבעט בעשר, אולם בעוד שעשו מבעט משום שרוצה לסלק את גילוי מלכותו, יעקב אבינו מבעט משום שהוא חפץ להתעלות אל מעל לי' מדרגות הטבע, ולהגיע ל'אלופו של עולם'.

מחד גיסא, הקב"ה התאוה שתהיה לו דירה בתחתונים - במקדש, אולם קידוש מקום המקדש היה בעקידת יצחק. חז"ל מבארים את נקודת הקושי שבעקידת יצחק (מובא ברש"י בראשית כב, יב): "אמר רבי אבא אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי (לעיל כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, וחזרת ואמרת (שם כב ב) קח נא את בנך, עכשיו אתה אומר לי אל תשלח ידך אל הנער". אם היה יצחק נעקד - לא היה המשך לגילוי מלכותו בעולם. כל מה שהיה נשאר הוא "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כד), והיינו בחינת המדרגה האחת, קודם שהצטרפו עוד ט' מאמרות ליצור מציאות של 'ט-עב'. ב'בכוח' - קיים בבריאה מאמר אחד, אולם ב'בפועל' - נברא העולם בי' מאמרות.

'צילא דמהימנותא' (זוה"ק ח"ג קד.), מעין המשכן והמקדש. הסוכה היא גילוי מה ש'התאוה הקב"ה לעשות לו דירה בתחתונים'. כל תחתון ביחס למה שמעליו נקרא 'ארעי', וככל שדבר 'עליון' כך הוא גם יותר קבוע. הסוכה היא 'דירת ארעי', כעין 'דירה בתחתונים'.

אחרי שמקבלים האומות על עצמם לקיים מצות סוכה, הקב"ה מקדיר עליהם חמה, וממילא הם מצטערס בסוכה, וכשהם יוצאים 'בועטים' בסוכה. בפשטות הם מואסים בקיום המצוה. אלא שבעומק - הם בועטים בכל הגילוי של 'המדרגות שרמוז בי' טפחים של הסוכה. הם בועטים ב'דירה בתחתונים' וב'שם שמים' שקרוי על הסוכה.

הגילוי שמתגלה מתוך דיני הסוכה

והנה, צורתה הנכונה של סוכה היא שתהא 'צילתה מרובה מחמתה'. אך מאידך - צריכה היא להיות באופן שאפשר יהיה לראות את הכוכבים. בדיעבד כל זמן שנכנסים גשמים לתוכה היא כשרה, גם אם אין בה חמה כלל. אם כן, אפשר לעבות את הסכך, עד שלא תהיה עליהם חמה, אולם הם 'מבעטים' בסוכה.

ראוי להוסיף כי הגשמים באים ב'עבים'. סוכה שאין גשמים נכנסים בה, דהיינו שאין בה כלל גילוי 'עב' - היא סוכה פסולה. כל מהות הסוכה היא ט-עב, גילוי של השתלשלות מדרגות הבריאה עד לתחתונה שבהן. אם אין ל'עב' מציאות בסוכה - חסר בשם סוכה, והיא פסולה. דבר זה מצטרף למה שאמרנו (סוכה ד:) שהכשר סוכה בי' טפחים משום ש"ארון ט' וכפורת טפח". דוק ותשכח שהדמיון של סוכה הוא לט' וא' על גביו. לא חטיבה אחת של 'טפחים', אלא ט' בפני עצמם ואחד על גביהם, ומתאימים הדברים למה שנתבאר לעיל שהשורש העליון היה של מדרגה אחת, ועליה נוספו ט' מדרגות נוספות.

דרך העבודה למעשה

בעבודה הפנימית גם היא נעה בין ה'בפועל' ל'בכח'. "אמר רבי יצחק: מאי דכתיב (תהלים נח, ב): 'האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם', מה אומנותו של אדם בעולם הזה - ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה - תלמוד לומר צדק תדברון" (חולין פט.). אומר הבעש"ט שתפקידו של האדם בעולם היא לשים עצמו כאלם, ולשתוק אפילו מדיבור ב' המאמרות. ככל שאדם במדרגת 'כול', דהיינו 'כול' לברואתו במאמר אחד, צריך לשתוק אפילו מדברי תורה. התורה נאמרה ב' דברות, דהיינו ב' מדרגות. מי שנמצא במדרגת 'כול' חוזר לאחד, וזו מדרגת 'בעט' מצד התיקון דיעקב אבינו².

נמצא כי בעיטה במדרגת התיקון פירושה לא רק בעיטה בטבע, אלא גם בעיטה ב'ט-עב', באותו הריבוי של ט-עב במקום 'אחד'. שלמות מדרגת הנפש היא 'תשובה' שעניינה תנועה לאחור - אל המקור והשורש. לשון התפילה הוא "והחזירנו בתשובה שלמה לפניך". תשובה שלמה היא תשובה שחוזרת ל'חד'. תשובה שאינה שלמה היא חזרה למקום שהיה לפני כן, שתחת מדרגת 'עשר' ולא תחת 'אחד'.

והנה, 'שב' הן ב' אותיות שהן שניות - ב' שניה מתחילה, וש' שניה מהסוף - א"ת-

ב"ש'. התשובה היא לא להיות ב'שניות' אלא לחזור ל'א' - לתחילה ולמקור - לאלופו של עולם. חזרה זו היא בגדר 'רצוא-ושוב', שכן אי אפשר שכל מציאות האדם תהיה ב'כח', אלא שחייב הוא לחזור לעולם המעשה 'בפועל' הנתון תחת י' מאמרות. כשנמצאים במציאות של 'אתה הוא משנברא העולם' ה'בעיטה' היא ל'יחידו של עולם'.

זוהי מדרגת 'וישמן ישורון ויבעט', אך ללא 'ויטוש א-לוה עשהו', אלא אדרבה - בעיטה אל 'יחידו של עולם' - התשובה השלמה - 'החזירנו בתשובה שלמה לפניך'.

ב-ע בעט בלבביפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 33560268

² ואפשר להוסיף שחזרה לאחד היינו 'לטבוע' במציאות השם - להיות גנוז ב'מאציל'.

נספח:

(א) המרגלים 'בעטו' בטבע, ורצו להישאר במדרגת 'נס'. זו היתה נקודת החסרון, שהם לא השכילו להכניס עצמם אל תוך מציאות של 'מנהגו של עולם' ברצוא-ושוב. הם ביקשו 'שוב' בלי 'רצוא', ועל כן לא היה להם קיום.

(ב) יש בחז"ל לשון "מבעט ביסורים" (ירושלמי ט, ה), ולעומתו מי שמקבל 'יסורים באהבה (שבת פח:). בגמרא (ברכות סב.) אמרו שקבלת 'יסורים היא שתיקותא. דהיינו שהוא לא 'מבעט', וגם לא 'מבטא' את היסורים בפיו [ידוע שע' וא' מתחלפין במדרגת קלקול ותיקון]. אם כן, מלבד 'בעיטה' ביד וברגל, יש גם בחינת 'ביטוי' שגם היא הוצאה החוצה. שכר היסורים הוא לשתוק ולא לבטא, משום שהמבטא את הדברים מגלה שחסר לו קבלת היסורים באהבה.

סוגיות במחשבה

בעט

ועיקר בעיטה, בעט - טבע, בועט בטבע הבריאה, מתנגד לעצם הטבע ואינו מסכים לקבלו. ותחילת בעיטה זו מצינו אצל עשו, שהיה מבעט במעי אמו לצאת לחוץ. עיין סנהדרין (צא, ע"ב).

יש מי שמבעט בטובתו של עצמו, וכמ"ש (כריתות, ז, ע"א) במבעט, דקאמר אין יוה"כ מכפר, ועיי"ש שנחלקו אם יוה"כ מכפר לו, והיינו אם התנגדותו פועלת אם לאו, ודו"ק, אולם טועה וסבור שמבעט לטובת עצמו.

יש ביעוט לטובה, וכמ"ש (סנהדרין, צא, ע"א) אי קאמינא בעיטנא כך, ופשטינא לעקמותך מינך. וכן גת בעוטה (עיין ע"ז, נה, ע"ב). וכנ"ל מנחות שבועטים בהם. וכן אמרו (שבת, קד, ע"א) אני חס עליהם, מפני שבעטו בגי"ף. והיינו ברע.

ואותיות בעט - עבט, דבר והיפוכו, בעט - מסלק עצמו מן הדבר, לעומתו עבט, וכמ"ש ברד"ק (ספר השורשים, ערך עבט) וז"ל, והוא המשכון דבר שהוא תפוס ומעוכב ביד האדם, וזהו לעבוט עבוטו, לתפוס משכונו, עכ"ל. וקרוב לכך עבטיט, מילה מורכבת מן עב וטיט, וכתוב (חבקוק, ב, ו) ומכביד עליו עבטיט, והיינו מין עבוט, כבודות. עיין רד"ק בספר השורשים, ערך עבטיט.

ועיקר בעיטה ברגל, וי"א אף ביד. עיין ערוך, ערך בעט.

ואותיות בעט - טבע, לשון טביעה, ובוטע על מנת לא לטבוע, והבן.

כתיב (דברים, לב, טו) וישמן ישרון ויבעט.

וכתב הרד"ק (ספר השורשים, ערך בעט) וז"ל, דרך הבעיטה דבהמה שמבעטת ברגליה "לאחור", ואמר על דרך המשל, וישמן ישרון ויבעט, והוא דרך "בזיון", וכן למה תבעטו בזבחי (שמואל, א, ב, כט), עכ"ל. ועיקר מקור הבעיטה הוא בארכובה, עיין ב"ק (כו, ע"ב).

והבן שיש בעיטה להזיק, וכמ"ש (ב"ק, ב, ע"ב) תולדה דקרבן מאי היא, נגיפה נשיכה רביצה ובעיטה. וכן יש בעיטה של בזיון, וכמ"ש (ב"ק, כז, ע"ב) ולבעיטה חמש. והיינו שמשלם דמי בושת. ועיין סוכה (נו, ע"ב) היתה מבעטת בסנדלה ע"ג המזבח וכו'. וכן במגילה (טז, ע"א) כי סליק בעט ביה. ועוד יש בעיטה שהיא לבטש הדבר, וכמ"ש (מנחות, עו, ע"א) כל המנחות טעונות שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה, עיי"ש.

וכן יש בעיטה של הסרת מרות, וכמ"ש (ברכות, יז, ע"א) מרגלא בפומיה דרבא, תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטע באביו ובאמו וברבו. וכן מבעט ביסורים, מתנגד להם ואינו רוצה לקבלם.

יש שהבעיטה הוא לצורך זריקה, וכמ"ש (שבת, סב, ע"ב) וברגליהן תעכסנה, א"ר יצחק דבי רבי אמי, מלמד שמטילות מור ואפרסמון במנעליהן ומהלכות בשוקי ירושלים, וכיון שמגיעות אצל בחורי ישראל, בועטות בקרקע ומתזות עליהם ומכניסות בהן יצה"ר כארס. ועיין ב"ק (יט, ע"א) אופן שהבהמה בעטה ומכח הביעוט נתזו צרורות והזיקה. ופעמים מנענע הדבר בבעיטתו, עיין מדות (פ"ג, מ"א).

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-ע / ב-ט / ע-ט

ב-ע

זו היא בבחינת ירידה ממדרגת הנהגה ניסית, להנהגת הטבע, טבע, עב-ט. כי הנהגת הטבע היא עביות, שנראה כהנהגה כללית, ואין ניכר הנהגת השגחה פרטית, שהיא הנהגה של דקות.

וע"י נפילתו זו נפל ממדרגת אדם דקדושה למדרגת אדם בליעל, כי כיום מתגלה הראות והדקות, ובלילה נגלה העביות. ולכך העננים המסתירים את האור ונראה כעין לילה נקראים עבים, לשון עביות. ואצל כל אדם יש מקום שהוא בבחינת בליעל, בלי-עול, והוא העקב, עב-ק, מקום שאדם לא חלי ולא מרגיש לרוב עביותו. ואת עביות זו בא יעקב אבינו לתקן יעקב, עב-יק. ועיקר תיקון העביות שבנפש, הוא ע"ש הנ"ל, נעלבים ואינם עולבים, עלב, עב-ל. כי הנעלב ואינו עולב, מבטל עביותו ונעשה דק ועדין. ומאידך יש עבודה של עביות דקדושה שהוא בחינת יעקב חבל נחלתו, כחבל עב שיש בו ג' חוטים. והוא בחינת מצות ג' הדסים בסוכות, הנקראים עבותות. עביות דקדושה. ובנין עביות זו נבנית אצל כל אדם בהיותו עובר במעי אמו, שתחילה הוא טיפה דקה, ונעשה עב, וע"ש כן נקרא עובר, עב-ור. והוא בלוע באמו, עב - ל, ואמו נעשה עבה מחמתו. ומלאך המלמדו כל התורה הוא מכח עביות שם ע"ב, מילוי. ע"ב כנ"ל. וזהו תורתו של יעקב, איש תם יושב אהלים, מעין עובר בתוך אהל.

ואח"כ נושא אשה ונעשה בעל, בע - ל, נעשה לו עביות של צירוף לאשתו.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: ערב, עשב, שבע, עזב, עצב, עבד, ארבע, אבעבעת, בעבוע, אלישבע, אצבע, שבע, בלע, בקע, בקעה, גביע, גבעון, גלבע, בצע, בקע, יעקב, טבע, טבעת, בלעדי, בעל, עלב, עבר, עבירה, בעבור, עבט, עברה, בועז, בער, רעב, בערה, תועבה, תועבה, גבעל, מערב, ערב, בליעל, בלעם, טבע, ירבעם, נובע, טבעת, עב, עברי, עיבל, עכבור, עמינדב, עקרב, עקב, צבע, יעב, מטבע, נבע, נבעית, נבע, עבדיה, עבות, עובר, עובד, עכביש, ענב, בעט.

הנה נודע שם הויה, יש בו ד' אופני מילוי, והראשון בהם כאשר ממלאים יוד, הי, וי, הי, עולה ע"ב, לשון עיבוי. כי שם הויה עצם, והמילוי עיבוי. והוא השורש לשם בן ע"ב אותיות, היוצא מן הפסוק, ויסע, ויבא, ויט, כנודע. וכל אלו שיש אותיות ע"ב בשמם, כגון יעקב, עב-קי, בעז, עב-ז, עמינדב, עב-מינד, עבדיה, עב-דיה, ינקיתם משם זה.

וכאשר מדרגת ע"ב עיבוי זה הוא במדרגת רצוא ושוב, נעשה בעבוע.

ושורש עיבוי זה הוא השורש לכח עיבוי של רע, כי עצם מילוי אותיות שורשם בשורש לרע, כנודע, מילוי גימט' אלקים, והוא שורש לאלהים אחרים. ובפרטות תחילת כל המילויים, מילוי שם הוי"ה ביודין ע"ב. ושורש הרע נקרא עקרב קשה מנחש כמ"ש בברכות (שכרוך על עקבו מפסיק). עקרב, עב-קר. עביות היוצרת קרירות, שורש לעמלק "אשר קרך". ובנפש זהו אדם בליעל, עב - ליל, חשך עבה כמו שהיה במצרים. ונגלה בנפש כח מבעט, בעט, בע - ט. וזהו בחינת בלעם, בע - לם.

ונודע שמדרגת נפש, שורש הרע הוא בחינת ערב רב. ערב עב-ר. מלשון עב רע. ועמלק אחד מן ה' מיני ערב רב, ונודע שערב רב גימט' דעת, דעת דקלקול, והוא בחינת בלעם, יודעי דעת עליון. בלעם עב-מל. ושורש קלקול זה נתגלה באכילה מעץ הדעת טוב ורע. ושם נתקלל אדה"ר וחווה, בעצבות. בעצבון תאכלנה, הרבה ארבה עצבונך וגו'. עצב, עב-צ. כי החטא יוצר עיבוי. ולחד מ"ד עץ שאכל ממנו אדה"ר ענבים היה, ענב, עב-ן. ואילו אכל מעץ החיים היה דבק במדרגת מים חיים, נביעה. נבע, עב-ן. היפך ענב, נבע. עץ הדעת, ענב, עץ החיים, נבע.

ופעולת החטא נקראת עבירה, עב-ר. וע"י אכילתו דבק בתועבה, תעב, ת-עב. ומתולדת החטא שנפל ממדרגת בן, שהרי היה יצור כפיו של הקב"ה, למדרגת עבד. עבד, עב-ד. ואז נעזב ממנו ית"ש ונתגרש מג"ע. עזב, עב-ז. והבן שעצם העביות הוא גופא העזיבה. ואילו זכה והיה אכילתו מעץ החיים, היה אז בבחינת צדיק אכל לשבע נפשו, שבע, עב-ש עביות דקדושה, כנ"ל. אולם כאשר אכל מעץ הדעת, דבק בקלקול במדרגת בטן רשעים תחסר, בחינת רעב, עב-ר. ונפילה

ב-ט

ובחינת הטבה זו נגלת היא במים, מים כמ"ש חז"ל, שטבעם שעוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך, כי בהם מתגלה תכונת ההטבה לתחתון, מדתו של אברהם יוקח נא מעט מים, כנודע. ומקום גילוי בחינת מים באדם אמרו (ספר יצירה פ"ג) בשליש תחתון שבו, בטן, טב-ן.

וכאשר חטא ונפל מטוב לרע, נעשה ממים צלולים מי רגלים, וטיפה סרוחה. ולשם כפרה נצרך אבנט במקום זה, אבנט, טב-אן. וכאשר ח"ו האדם נופל מן הקדושה לטומאה עליו לעלות ולהטהר, עליו לטבול במים. טבל, טב-ל. כלומר מהות טהרתו להתחבר לטוב השורשי המתגלה במים. או לחילופין אם חטא, אזי יסורים מכפרים בחינת שבט המכה. שבט, טב-ש. והוא בבחינת תוכחה מגולה ואהבה מוסתרת, אהבה, הטבה. שצ"י השבט נגלה פנימיות אהבה, הטבה. ופעמים ח"ו לא סגי ביסורים אלא מיתה ממש, ואזי מיתתו בפנימיות הוא ע"י טבח, טב-ח. כטבח המכין מאכל שמקריב את נשמתו לשורשו (כמ"ש מיכאל השר הגדול עומד ומקריב את נשמותיהן של ישראל). כי קודם הכנת מאכל ע"י החטא נעשה טבל, טב-ל. ונצרך להרים תרומות ומעשרות ושורשם עין טובה אחד מארבעים, לברר את הטוב הגנוז בטבל.

וכאשר האדם זוכה לדבוק בטוב זה הוא חי במדרגת בטחון, בטח, טב-ח. ואינו ירא מנבט, טב-ן, שבא לעקור הטוב. ואינו ירא מקטב מרירי, קטב, טב-ק. שבא לעקור הטוב, אלא כולו דבוק בטובו של עולם, בטוב השלם.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביטוב, אבנט, אחיטוב, בטן, טבע, טוב, הבט, בטח, טבעת, בטנים, בלט, בלטשאר, שבט, טבח, עבוט, טבל, טבילה, ביטוי, קטב, טבור, טוביה, נבט, שרביט, בטל, בט (הבטה), בטא (ביטוי), בעט.

כתיב ביום ראשון למעשה בראשית, וירא אלקים את האור כי טוב. טוב, טב-ו. והוא הוא ההתגלות של שורש טעם הבריאה, להיטיב לבריותיו. והוא נקודת טעם מרכז הבריאה. וזה נתגלה ב"וירא את האור", בראיה נתגלה טוב זה. ובחינת ראייה זו בפרטות נקראת הבטה, הבט, שורשו - בט. שהבטה בשורשה מביטה רק בטוב. וזש"כ 'לא הביט און ביעקב'. כי עצמות ההבטה רואה רק טוב ולא און. והוא כאשר כח ההבטה נמצא בשורשו, וע"ז נתפלל דוד ע"ה, גל עיני והביטה נפלאות מתורתך, אין טוב אלא תורה, להביט בטוב התורה. ודייקא משה שמדרגתו טוב עין, עליו נאמר, ותמונת ה' יביט. שבכחו לראות מתוך טוב עינו, את טוב ה'. ולכך אחד משמותיו של משה טוביה. ואזי בטחנו שלם בקב"ה שיהא אך ורק טוב. בטח, בט - ח.

וכאן הושרש דבר ה' בכל אחד ממעשה בראשית שנאמר בו "כי טוב", כלומר, עצמות דיבורו של מקום, מאמריו, הם טוב. וע"ש כן נקרא הדיבור ביטוי, לבטא בשפתים, מלשון בט-טב. כי מהות פנימיות הדיבור מגלה את מהות הטוב. היפך דברו של נחש שמוציא שם רע, ומדבר לשון הרע, כולו רע היפך טוב. ואזי קודם החטא דיבור פיו של אדם כדבר ה' טוב, ואזי אף מאכל האוכל בפיו, טוב כדיבורו.

וכן הוא מעין כך אצל כל עובר במעי אמו, בבטן אמו, בט - נ, שבא מלאך ומלמדו כל התורה, דיבור שכולו טוב, ואזי אף מאכלו דרך טבורו. טבור, טב-בו. וכן אמרו (ריש מגילה) טבריה טובה ראיתה. ושם בעובר במעי אמו מתקיים בו "וירא את האור כי טוב" מעין יום ראשון של מעשה בראשית, נר דלוק על ראשו וצופה בו מסוף העולם ועד סופו, מעין אור ראשון. אולם כמ"ש בסנהדרין אילו נכנס בו יצה"ר שם היה מבטע ויוצא, בעט, בט - ע.

וע"ש נקרא טבע, טבעו של עולם, טבע, טב-ע. כי כן הטיב הקב"ה בעולמו את טובו. ומצד כך (קודם חטא אדה"ר) כל דבר בבריאה טבעו לגלות טוב שנחקק בו מבוראו, כח הפועל בנפעל, להיטיב לבריותיו, נחקק טוב זה בכל נברא.

ע-ט

קלקול. וזש"כ גבי יצחק ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי, מטעמים, טעם, טע-ם. שהיה טועם ומצרפו ליושר, וזהו כאשר אהבתי, והיינו שאהב לתקן הטעות ולצרפו ליושר.

אולם בקלקול יצא ממנו עשו, שהיה מבעט באמו בהיותו ברחמה לצאת, כמ"ש חז"ל. בעט, ב-עט. והיינו במקום לצאת כדין בכור באורח מישר רצה לצאת באופן של "יוצא דופן", יוצא מן הצד, בחינת טעות כנ"ל. וכן אכילתו היפך אכילת אביו יצחק, עשה לי מטעמים כאשר אהבתי, אלא אכילתו בבחינת הלעטני נא מן האדום אדום הזה. לעט, ל-עט. והיינו שכל אכילתו באופן של הטיה וטעות.

ואמרו חז"ל במגילה, גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים וז' נביאות שעמדו להם לישראל. והיינו טבעת, טע-בת. והיינו שע"י הטבעת סר כל הטעויות, ואזי נהפך הטעות ל"עטרה בראש צדיק", עטרה, עט-רה. ואזי ישיגו שלמות ההשגה בבחינת "נתיב לא ידעו עיט", עט-י. תכלית הידיעה שלא נדע.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: טעם, טבעת, כמעט, מטע, מעט, נטע, עט, עבטיט, עטיניו, עטה, עטישתיו, עטרה, עיט, עטרת, עיטם, שעטנו, אטבעה, התעטף, בעט, עלטה, הלעיט, מטעמים, נטע, עטופים, עבוט, עטלף, מעטפות, טבע, יעט, טען, יעטה, יעטף.

הנה ט-ע, מלשון טעות, ושורש כל הטעויות מאכילת עץ הדעת, וכמ"ש ויטע אלקים גן בעדן מקדם. ובעץ הדעת בצורת נטיעתו בקרקע, שורשיו לא הלכו באורח מישר, אלא נטו לצדדים, ודו"ק היטב. משא"כ עץ החיים שורשיו ישרים. ולכך היה ראוי שאדם יאכל רק מעץ החיים, כי אלקים עשה את האדם ישר. אולם כאשר אכל מעץ הדעת שנטיעותיו נוטות לצדדים כנ"ל, אזי נדבק בו נטייה זו, ועי"ז איבד את האורח מישר, ובעט בקונו. ב - עט.

ואזי נפל ממדרגת דבקות בשם הוי"ה, בבחינת מש"כ ביום עשות הוי"ה אלקים, ונפל לשם אלקים שהוא בגימט' הטבע, כמ"ש הכוזרי כנודע. טבע, ב-טע. כי הטבע מטעה את הנבראים לסבור ח"ו שאין אלקים. ומסתיר ומעלים את אמיתתו ית"ש. וזהו בחינת עטף, עט-ף, הסתרה. וכן עלטה, עט-לה, חשך, הסתרה. ומכאן ואילך וידעו כי ערומים המה ויתפרו להם עלי תאנה, כי נעשה עטף, כנ"ל, כיסוי. וכאשר הכיסוי נופל יתר על כן, זהו בחינת לבוש שעטנו, עט-שנו. לבוש שכל כוחו מן השטן, כנודע, שעטנו אותיות שטן-עז.

והנחש היה מסית, ואמרו אין טוענין מסית, שלכך לא טענו להצלתו של הנחש. טען, טע-ן. ן - נחש, ודו"ק. ומכאן ואילך כל מצוותיו של אדם הם בבחינת עצות, "עיטין בארמית", כמ"ש חז"ל, עיטין, עט-ין. עצות איך לצאת מן הטעות. ועי"ז נתקן החטא, בבחינת מש"כ (ירמיה, יז, א) חטאת יהודה כתובה בעט ברזל, ב-עט.

והאבות הק' החלו לברר טעות זו, שלכך נקראו ישרים, כנודע, שאינם נוטים לצדדים באופן של

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה

בעט

מילון ערכים בקבלה

בעט

בלביפדיה קבלה

בעט

אזן

האזן תחילת בליטה של אבר בגוף האדם.
בעט - בלט, שורשם אחד, ודו"ק.

אמרו (ירושלמי, סוטה, פ"ה, ה"ה) על שעת מיתתו של ר"ע שקרא ק"ש, א"ל סבא סבא, או חרש אתה או מבעט ביסורים אתה, עיי"ש.

ז"ל הבן יהוידע (ערכין, טז, ע"ב) אין מטין אוזן לדבריהם, ואפשר שיבעטו ויתריסו כנגדם, עכ"ל. והיינו המטה און אינו מבעט, והמבעט אינו מטה און.

מאזנים. כתב בערוך (ערך נון, נפש) וז"ל, וצריך להגביה כסות המאזנים ששוקלין בהן מן הארץ ג' טפחים, שלא יבעט הכף שבה המשקל לארץ בכח ויחזיר מהרה למעלה וכו', עכ"ל, עיי"ש.

חוטם

בעט, גימט' אף.

חרון אף, ניאוף מלשון חרון אף, וכמ"ש חז"ל. ואמרו (שבת, קד, ע"א) אח"ס בט"ע גי"ף, אני חס עליהם מפני שבעטו בניאוף, כמ"ש רש"י שם. וסתם מבעט הוא להכעיס. עיין חולין (ד, ע"ב) גבי מומר לערלות, וברש"י שם, ובנחלת דוד. ויש ביעוט של זלזול. עיין ערך קטן חכמה. ויש ביעוט של כוונתו להזיק, כבהמה המבעטת. ויש ביעוט של שינוי בבהמה. ויש ביעוט של תיקון. עיין ערך קטן הוד. ויש ביעוט ביד ויש ברגל. עיין ערוך, ערך בעט.

קטרת באפיך. וכתב במשך חכמה (ויקרא, ו, ט) וז"ל, למה תבעטו בזבחי, זה שהיו אוכלים בשר קודם האימורים שהקטירו. ובמנחת, שהיו אוכלים שיריה קודם הקטרת הקומץ, עכ"ל.

אור א"ס

כתיב (דברים, לב, טו) וישמן ישורון ויבעט שמנת עבית כשית ויטש אלוה עשהו וגו'. בועט בא"ס ב"ה. ועיין זוה"ק (ח"ב, רמד, ע"ב).

צמצום

חלל פנוי, שורש לע"ז. ואמרו (ע"ז, נה, ע"א) גת בעוטה. ופרש"י, שבעטה ודרכה עכו"ם. ולהיפך מבעט בעכו"ם. עיין רש"י (ישעיה, ח, כ).

קו

הקו בעט באור א"ס הסובב ובקע ויצא לחוץ.

עיגולים

גל. ואמרו (ב"ר, ויגש, צג) מה עשה יוסף באותה שעה, אותו עמוד של אבן שהיה יושב עליו בעט בו ועשאו גל של צרורות, עיי"ש.

עיגול - טבע, כנודע. בעט - טבע. וכאשר בועט בעיגול, בועט בטבע, ועולה למדרגת נס.

יושר

כתיב (דברים, לב, טו) וישמן "ישורון" ויבעט. יושר ג' קוים. ואמרו (מנחות, עו, ע"א) תנא, שף אחת בועט (באגרופו) שתיים, שף שתיים בועט שלש.

ובערוך (ערך בעט) כתב וז"ל, כדי שלא יבעט, כדי שלא יטה, עכ"ל. לצדדים. והיינו גילוי קו אמצע. בעט, ב-עט, עט - טע, טעות, נטה.

שערות

שער - עשר, עשירות. ובתרגום (דברים, לב, טו) ועתר ישראל ובעט.

עשו היה מבעט לצאת ממעי אמו, כמ"ש חז"ל (מד"ר, נשא, י, א) הוה מבעט.

פה

שתיקה. אמרו (ברכות, סב, ע"א) קבלה ביסורי שתיקותא, (ויש בולם שותק, ויש בולם מבעט, עיין ערוך, ערך בלם), ופרש"י, שלא יבעט ביסורין הבאים עליו.

אכילה. ובתרגום ירולשמי (דברים, לב, טו) ואכלו בבית ישורון ובעטו. וכתב רש"י (דברים, יא, טז) וז"ל, השמרו לכם - כיון שתהיו אוכלים ושבעים השמרו לכם שלא תבעטו, שאין אדם מורד בקב"ה אלא מתוך שביעה וכו'.

בעט, בטא, חילוף א-ע, וסדרם. וזהו מבעט ביסורים, שמבטא בשפתיו, היפך קבלה דיסורי שתיקותא.

אמרו (עירובין, נד, ע"א) ברוריה אשכחתיה לההוא תלמידא דהוה גריס בלחשה, בטשה ביה, ופרש"י, בעטה בו.

עינים - שבירה

שורש הרע, ושורש ליצר הרע. ואמרו (ברכות, סא, ע"א) בהמה דלא כתיב ביה וייצר, לית לה יצרא, והא קא חזינן דמזקא ונשכא ובעטא. וכמ"ש (ב"ק, יז, ע"א) היתה מבעטת. עיין ב"ק (יט, ע"א). וזהו "כוונתו להזיק", קרן. עיין רש"י (ב"ק, ב, ע"ב, ד"ה בעיטה).

מיתה. וכתב בתרגום יונתן (ישעיה, סג, ג) הא כביעות דמתבעיט במעצרא, כן יסגי קטול במשרית עממיא ולא יהי להון תקוף קדמי וגו'. ועיי"ש (י, לג). ובעיטה ממתת. עיין רש"י (שמות, כא, כט).

עינים, הבטה. בעט, ע-בט, נוטריקון עין מביטה, ודו"ק, ששורש השבירה בהבטת העין, בבעיטת העין, שלכך נשברו הכלים, כי כביכול האורות בעטו בכלים, ודו"ק היטב. וחזקיה, חזי-יה, עליו אמרו (שמות, ח, יא) וי"א אף היה מבעט. ועיין איכ"ר (פתיחות, לד) גבי ירמיה.

עתיק

מבעט ויוצא (עיין ערך קטן אימא), זהו כח עתיק שנעתק ממקומו. משא"כ מבעט ממקומו ברגליו בזולתו, זהו שורש אריך, שמאריך מקום התפשטותו אולם לא נעתק ממקומו.

אריך

שורש אריכות ימים. ואמרו (חגיגה, ה, ע"א) מבעט ברבותיו הוה. ופרש"י שם וז"ל, רבי אלכסנדר היה מכיר בו שלא היה מן הקדושים, וכתוב וטוב לא יהיה לרשע ולא יאריך ימים וגו', עכ"ל, עיי"ש.

ז"ל מדרש שמואל (אבות, ו, א) שיהיה ארך רוח שיהיה סובל שאלות השואלים ממנו, כי אם יבוא לכלל כעס ויהיה בועט בהם, אין לך הפסד גדול מזה, עכ"ל.

אבא

מרדכי יסוד אבא (כמ"ש בשער הכוונות, פורים). ואמרו (מגילה, טז, ע"א) כי סליק בעט ביה (מרדכי בהמן).

מבעט באביו. עיין מו"ק (יז, ע"א), ורש"י שם (ד"ה דקא עבר משום ולפני עור לא תתן מכשול).

אמא

סוכה. ואמרו (ע"ז, ג, ע"א) מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקב"ה מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, וכו', והאמר רבא, מצטער פטור מן הסוכה, נהי דפטור, בעוטי מי מבעטי. ועיין פרקי היכלות רבתי (לז, אות א). ואמרו (סנהדרין, צא, ע"ב) שאל אנטונינוס את רבי, יצה"ר מאמתי נכנס באדם, משעת יצירה או משעת יציאה, א"ל משעת יצירה, א"ל אם כן היה בועט במעי אמו ויוצא.

ז"א

קטן. ואמרו (סוטה, כב, ע"א) מאי קטן שלא כלו לו חודשיו, הכא תרגימו זה ת"ח המבעט

כרשינין שהאכלתיך וכו', ואי בעית אימא מהכא, וישמן ישרון ויבעט.

חכמה, מה שקבל מרבו. ואמרו (חגיגה, ה, ע"א) מבעט ברבותיו. ואמרו (הוריות, ב, ע"ב) מבעט בהוראה.

בכור. ואמרו (בכורות, לה, ע"א) היה בכור רודפו בעטו ועשה בו מום, ה"ז שוחטין עליו.

ז"ל המפרש (נדרים, כב, ע"ב) ולפי שבעטו וחטאו נוסף להם רוב חכמה, שאר הספרים להטריחן יותר, עכ"ל.

כח-מה, תוכחה, ודו"ק. ויש מבעט בתוכחה. עיין שפתי חכמים (דברים, א, ג).

כבוד חכמים ינחלו, והיפוכו בושת. ועיין רש"י (ב"ק, כז, ע"ב, ד"ה לרכיבה שלש) וז"ל, בועט את חבירו בארכובתו של בועט, ג' סלעים לבשת, לפי שגדולה בשת מכת הארכובה מדחיפת היד (אגרוף, שאף הוא נקרא בעיטה, עיין ערך קטן גבורה), עכ"ל. ועיין הכתב והקבלה (דברים, לג, כז). ומצודות ציון (שמואל, א, ב, כט). ובמלבי"ם (שם).

כח-מה, כנ"ל. ואמרו (ב"ק, יט, ע"א) היתה מבעטת והזיקה בביעוטה, או צרורות (כחו) מחמת ביעוט, משלם חצי נזק.

בינה

תשובה. ועיין כריתות (ז, ע"א). וז"ל הרמב"ם (שגגות, פ"ג, ה"י) אין יוה"כ ולא החטאת ולא האשם מכפרין אלא על השבים המאמינים בכפרתן, אבל המבעט בהן אינן מכפרין, עכ"ל, עיי"ש. וכתב (שמואל, א, ב, כט) למה תבעטו בזבחי ובמנחתיו אשר צויתי.

דעת

אמרו (שקלים, ט, ע"א) א"ל ר' זריקא, בגין דשאל לך את בעט ביה, א"ל בגין דלא הות דעתי בי בעיטנא ביה. ועיי"ש (כא, ע"ב).

חסד

ז"ל השפתי חכמים (דברים, כט, ו) אתם רואים עצמכם בגדולה וכבוד והכרתם חסדי ה' למכה

ברבותיו. ופרש"י שם וז"ל, וקרי ליה קטן שלא כלו לו חודשיו, ע"י שימיו מתקצרין, עכ"ל. וזהו ז"א היפך אריך, ודו"ק. וכתב בספר הגימטריות לר"י החסיד (האזינו) וז"ל, וישמן ישרון ויבעט - בגימט' וזהו תלמיד שסרת, או בועט ברבותיו, עכ"ל.

וז"ל המדרש שמואל (אבות, ו, ו) אוהב את התוכחות, וכאשר רבו יוכיחהו, לא יהיה בועט בו כתינוק הבורח מבית ספרו, עכ"ל.

נוק'

עיין רש"י (שבועות, לד, ע"א) האוחר - בועט ברגליו וכו', ולשון אוחר נופל בתשמיש (עיי"ש), עכ"ל. והרי שלשון אוחר גם לשון בועט וגם לשון תשמיש, לשון אוחר באחר, כמ"ש רש"י שם, כשבא להזקק לנקיבה הוא נלחם ומכה ברגליו (בועט) גמלים שסביבותיו, ולשון אוחר נופל בתשמיש דתניא בבכורות (ח) גמל אוחר באחר, עכ"ל. וכתב בספר השורשים לרד"ק (ערך בעט) וז"ל, דרך הבעיטה בבהמה שמבעטת ברגליה לאחר, עכ"ל, עיי"ש.

כתר

הארת יוה"כ, כנודע. ואמרו (כריתות, ז, ע"א) ר' יוחנן אמר במבעט, דקאמר אין יוה"כ מכפר וכו', ור"ל סבר מבעט נמי מכפר עליה יוה"כ, עיי"ש. וז"ל רש"י (הושע, ד, טז) כי "כפרה" סוררה - כתורא דאתפטים ובעיט, כן סרר ישראל מרוב אכילה ושתייה, עכ"ל.

חכמה

שמן. וכתב (דברים, לב, טו) וישמן ישרון ויבעט שמנת עבית כשית וגו'. ואמרו (ברכות, לב, ע"א) אמרי דבי ר' ינאי, אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן, אלא מתוך קופה של בשר. א"ר אושעיא, משל לאדם שהיתה לו פרה כחושה ובעלת אברים, האכילה כרשינין והיתה מבעטת בו, אמר לה מי גרם לך שתהא מבעטת בו אלא

הוד

נוי. ואמרו (סוכה, נו, ע"ב) ת"ר, מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה, והלכה ונשאה לסרדיוט אחד ממלכי יונים (יון - נוי), כשנכנסו יונים להיכל, היתה מבעטת בסנדלה ע"ג המזבח וכו'. רגלים, נו"ה. ואמרו (סנהדרין, מא, ע"א) כגון שבעט בו בסנדלו והרגו. ועיין ב"ק (לב, ע"ב), וברש"י (ד"ה בסנדלה). ועיין תרגום יונתן (שמואל, ב, כב, מג).

רגלים. ואמרו (ע"ז, נה, ע"א) גת בעוטה. וכתב רש"י (יהושע, טו, ז) וז"ל, וקורא את הכובס רוגל, ע"ש שבעט את בגדי הצמר ברגליו, עכ"ל. וכן כתב במלכים (א, א, ט). וזהו עמל מלאכה ברגליו. וכתוב (קהלת, ג, יג) טוב בכל עמלו, ר"ת בעט.

יסוד

מומר לערלות. פרש"י (חולין, ד, ע"ב) מבעט במצוה זו. טוב. וכתוב (קהלת, ג, יג) טוב בכל עמלו, ר"ת בעט. וכתוב (תהלים, טז, ב) טובתי בל עליך, ר"ת טוב.

ולהיפך, טמטום, טם, טמא. ולכך עיקר הטומאה במקום היסוד, ודו"ק. וכתוב (חקת, יט, יג) עוד טמאתו בו, ר"ת בעט.

מלכות

עניא דלית לה מגרמא כלום. ונתהפך בעט לעבט. וכתוב (דברים, כב, יב) ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו. וז"ל הרמ"ע מפאנו (מאמר הנפש, ח"ב, פ"ב) למדנו שאין רע בענות אם האדם אינו בועט בו, עכ"ל, עיי"ש. ועיין שמ"ר (משפטים, לא, ג).

רחל. ואיתא בתרגום (בראשית, לא, לד) ורחל נסיבת ית צלמניא ושותינון בעביטא דגמלא. מידה שביעית. זע-זע, זעזע. עיין זוה"ק (ח"א, רלא, ע"א) שתולדת ביעוט זעזוע.

מלכים גדולים לסיחון ולעוג מלכי האמורי כי לעולם חסדו, לכן אל תבעטו, עכ"ל. עיין רש"י שם. ועיין מצודות דוד (שמואל, א, ב, כט). מים. וכתב במצודות דוד (איוב, ט, ח) ודורך - בועט על גבהי הים לבל ישפכו לכסות הארץ, כי מי אוקינוס גבהו מן הארץ, כן ארז"ל, עכ"ל. ועיין ראב"ד (ספ"י).

גבורה

יסורים. ואמרו (שקלים, טו, ע"א) מבעט ביסורים. ועיין ירושלמי (פאה, פ"ח, ה"ח). ושוחר טוב (תהלים, כו, ב). ופסיקתא רבתי (מז) גבי איוב. יראה. ואמרו בירושלמי (סוטה, פ"ה, ה"ה) ועשה מיראה, שאם באת לבעט, דע שאתה ירא, ואין ירא מבעט. ועיין סוטה (כב, ע"ב). ותוס' (ד"ה פרוש מאהבה) ירא מבעט.

גבורת האדם באגרוף היד. עיין מנחות (עו, ע"א) לשון בעיטה באגרוף. ועיין רש"י (ביצה, כב, ע"ב, ד"ה פת עמלה). ויש בעיטה ביד ויש בעיטה ברגל. עיין רש"י (מו"ק, יא, ע"א, ד"ה ביד וברגל).

תפארת

רחמים. ואמרו (שבת, קד, ע"א) אח"ס בע"ט גי"ף, אני חס (ומרחם) עליהם, מפני שבעטו. ופרש"י, בעטו בניאוף.

חמה. ואמרו (ע"ז, ג, ע"ב) והקב"ה מוציא חמה מנרתיקה וכל אחד מבעט בסוכתו ויוצא. והבן שיציאת חמה מנרתיקה היא בחינת ביעוט, ולכך כל אחד מבעט בנרתיקו - סוכתו, ויוצא.

נצח

נו"ה, דרך. ואמרו (ברכות, נו, ע"ב) ת"ר, ה' דברים נאמרו בשור (מי שרואהו בחלום), וכו', בעטו, דרך רחוקה נזדמנה לו. ואמרו (ב"ק, כ, ע"א) שתי פרות ברה"ר, אחת רבוצה ואחת מהלכת, בעטה מהלכת ברבוצה פטורה, רבוצה במהלכת חייבת.

נפש

כתב בערוך (ערך נון, נפש) וז"ל, נפש מאזנים תלויה באויר ג' טפחים (ב"ב, פט). פירוש, נפש היינו הלשון שבתוך הצבת כמו הנפש בתוך הגוף, ואותו הצבת שאוחזין בו צריך להיות ארוך ג' טפחים, והיינו תלויה באויר, שבאותו צבת תלוי המאזנים, וצריך הגביה כפות המאזנים ששוקלין בהן מן הארץ ג' טפחים שלא יבעט הכף שבה המשקל לארץ בכח ויחזיר מהרה למעלה ונראה הכף האחר מכריע ויאמר הרי כבר שקול, עכ"ל.

שובע הנפש מוליד בעיטה. עיין ספורנו (דברים, לא, כא).

רוח

תנועת הרוח מניעה דומם, ותולדתו ביעוט. וכתב רש"י (יחזקאל, מא, כה) ועב עץ אל פני האולם - כלונסות של ארז היו, קבועים מכותלו של היכל לכותלו של אולם כדי שלא יבעט, כך שנינו במסכת מדות, עכ"ל. ותנועה מהירה נקראת פחד, ותרגום יונתן ויבעט, ופחזו. ועיין פמ"ג (או"ח, סימן א, הקדמה, ביאור אלפא ביתא, אות ב, בעט).

נשמה

מדרגת רוח, מקום התנועה והבחירה. ומדרגת נשמה, סוד המנוחה. וכתב במצודות

דוד (איוב, לו, כד) וז"ל, כי אם היה מתמיד לשבת בשלוה, היה בועט בה מרוב כל והיה אבוד לנצח, עכ"ל.

חיה

חכמה מאין תמצא, מן התמימות. וז"ל ר' צדוק (דובר צדק) וזה היה הנסיון (ע"ז, ג, ע"ב) בסוכה דמבעטי, פירוש שידעו שהשי"ת עצמו שציווה הוא עצמו מקדיר החמה. והנה זה נגד השכל, ממנפ"ש, אם צוית היה אדרבא שתקבל מעשינו, ולכך ביעטו לפי שהוא נגד השכל. אבל ישראל סגי בתמימותא ולא מבעטי אף מה שנגד השכל ואף מה שנגד השכל ואין מבינים, מוסרים עצמם לה' יתברך מסתמא הוא מנהיגם בטוב גם מה שאין מבינים, עכ"ל.

יחידה

אמרו בתיקונים (תיקון ו, כג, ע"א, והובא בעמק המלך, שער ו, פרק עב) באותה שעה (עיי"ש) בועט (הקב"ה) בש' רקיעים ומזדעזע העולם כולו, והלוייתן נודד ממקומו, ומוריד ב' דמעות לים הגדול, ומתעורר משיח (יחידה) ממקומו, עיי"ש.

מילון ערכים בקבלה

בעט

טומאת המת, לפי שהמיתה "בעטיה" של נחש, עכ"ל (ובפשטות כוונתו לשון "עיצה"). ובעומק זו בעיטה של נחש, בחינת בעט - בטש, ודו"ק.

ותולדתו, קטלא כולא, קטלא פלגא, מזיק, והוא מזיק של קרן. וכתב בטעמי המצות (משפטים, ד"ה דיני ד' אבות נזיקין) וז"ל, והקרן יהיה בה' מינים, שהם קרן ותולדתיו, שהם נגיחה נגיפה בעיטה (נשיכה ורביצה) [אולם בירושלמי (ב"ק, פ"א, ה"א) אמרו, תולדות הקרן, נגיחה, נגיפה, נשיכה, רביצה, בעיטה, דחייה], נגד ה' גבורות שמצד המלכות, עכ"ל.

ו**כתב** באוצר החיים (משפטים) וז"ל, ועושה היזק בנגיחה, כי יגח, מלשון המשכה, שמושך טיפות החסד לחוץ בפגם הברית. נשיכה, דיסורין בשיני רשעים, מעונות אריות, גבורה. רביצה, בת"ת, גוף הטמא. נגיפה בעיטה, בנו"ה, למודי ה', עכ"ל. ולדברי הירושלמי הנ"ל שיש אף דחייה, נראה שהיא כללות כח הגבורות הנגלות ביסוד הנקרא כל, והוא דוחה, בבחינת גבורות, שמאל דוחה, והבן.

ו**כתיב** (בראשית, לו, יט) ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא. ובתרגום יונתן תרגם, ואמרו שמעון ולוי דהוו אחין, "בעיטתא" גבר לאחוי.

כתב הראב"ד (הקדמה לספ"י) וז"ל, כאשר נקוו המים אל מקום אחד, בעט סגר עליהם בדלתים לכל ישובון לכסות הארץ, שנאמר גבול שמת בל יעבורון לכסות הארץ, עכ"ל. ועצם סילוק המים תחילה נעשה ע"י בעיטתו, כמ"ש (שמו"ר, טו, כב, ועוד) בשעה שאמר הקב"ה יקוו המים, עמד שרו של ים לפני הקב"ה ואמר, רבש"ע והלא כל העולם אני מלא, מיד בעט בו, שנאמר בכחו רגע הים.

והבן שסילוק אור א"ס מתוך מקום העתיד להיות חלל, נעשה ע"י גבורה - בעיטה. וכן אור הא"ס שנסתלק לצדדים סביב, על מנת שלא יחזור לתוך החלל, בעט סגר עליהם (כנודע בתורת מהר"י סרוג). וזהו שורש הבעיטה בצמצום, ודו"ק.

ואזי מתפשט הקו, והקו בבחינת מש"כ (אי"ב, יט, כג-כד) מי יתן אפו ויכתבון מלי, מי יתן בספר ויחקו בעט ברזל. והיינו שהיפך בעט, נעשה טבע, צמצום, שזהו טבעו של עולם, ואח"כ נהפך ונעשה ויחקו בעט ברזל, היפך בעיטה צמצום, נמשך שפע ע"י עט ברזל, שפע באופן של "ויחקו", הטבעה, לשון טבע, והבן. אולם ח"ו בקלקול כתיב (ירמיה, יז, א) חטאת יהודה כתובה בעט ברזל וגו'.

ושורש הבעיטה בקלקול, כתב במאירת עינים לר"י דמן עכו (חקת, יט, כ) וז"ל, וטעם

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בעט - פחז - בסר - בטש

מילון ערכים ארמית

בעט - פחז - בסר - בטש

(כל אחר הוא בחינת בזיון, לכך הוא באחר כי דרך דבר טוב לתתו בפנים, ולהיפך דרך דבר מבזה לתתו באחר), ויראה, וישמן ישורון ויבעט (דברים, לב, טו), תרגם יונתן ופחזו. לשיטתיה (שתרגם), אנשים רקים ופוחזים (שופטים, ט, ד), סריקין ו"בסירין". דבר ה' בזה (במדבר, טו, לא) - בסר, עיין רד"ק בשרש פחז, והיינו מבעט ומבזה מצות ח"ו. בשר, בושה - סרוחה - רמה (סוטה, ה, ע"א), היינו בסר. ובערוך פחז, (גדרים, ט, ב), פחז עלי יצרי, ברש"י (ד"ה ופחז), נתגבר, ובר"ן (ד"ה ופחז), מיהר, וי"ל יצרי הגוף נתגבר על השכל דרך בזיון, עכ"ל.

ולפ"ז מבעט היינו שמבעט בשכלו, בגבולות שכלו, והולך לפי רצונו ותאותו. וזהו שורש הבעיטה, בעיטת החומר, בחכמה, ודו"ק. וכלשון ר' ישראל מסלנט באגרתו, האדם אסור במושכלו וחפשי בדמיונו, יצרו מוליכו שובב בדרכי לבב רצונו. ובשכל הוא בחינת עבט, חוזק של גבולות ויציבות, ובחומרות הוא בחינת בעט, ושורשו בדמיון, דמיונו מוליכו שובב בדרכי לבב רצונו. והוא בחינת בסר - סרב, והיינו מסרב לגבי הגבולות ומבעט בהם. וזהו שאמר רבי לאנטונינוס (סנהדרין, צא, ע"ב) שאם יצה"ר היה נכנס באדם משעת יצירה (במע"א אמו) ולא משעת יציאה (במע"א אמו), "היה בועט במע"א אמו ויוצא", והיינו שזהו עניינו של יצה"ר שבועט בגבולות מכח הדמיון כנ"ל (וכמ"ש ר"נ מברסלב ששם נוסף ליצה"ר הוא 'דמיון'), וגבול התינוק הוא "מע"א אמו".

וכתב רש"י (שבועות, ל, ע"ב) וז"ל, בטש - בעט, עכ"ל.

בעט - עבט. דבר והיפוכו. וכתב במלבי"ם (דברים, כד, י) וז"ל, עבוט, הוראתו בטחון, ותשימם בכר הגמל (בראשית, לא), תרגם אונקלוס בעביטא דגמלא, שהגמל הוא גבוה, ולבטחון שלא יפלו מעליו נעשה הכר הזה. ובלשון המשנה, עביט של זיתים, מפני שהזיתים יעמדו בו זמן הרבה, עושים כלי רחבה מלמטה לבטחון שלא יתהפך ויפסד השמן. עביט של מי רגלים, נעשה ג"כ השולים רחבים, שלא יתהפך ויטנף את הבית, ובש"ס עבוט, יכול הן משכון שניתן לו ברצונו והן שנלקח ממנו שלא ברצון, עכ"ל. ונלקח לצורך בטחון חובו, והבן.

ולפ"ז בעט, היינו שמבעט ועי"ז אין בטחון בו כלל, כי בעיטה היינו התנגדות, והבן, היפך בטחון - התנגדות.

וכתב הרע"ב (טהרות, פ"י, מ"ח) וז"ל, עביט הוא כלי שנותנים בו הענבים כשבוצרין אותן לגת, עכ"ל. ואח"כ בועטים בו בגת (עיין ע"ז, נה, ע"ב), גת בעוטה, והבן.

והיפך מידה וגבול, הוא בעט, בועט בגבולות. ואמרו (ב"ב, סט, ע"ב) אסור לאדם שיששה מדה חסרה או יתירה בתוך ביתו ואפילו הוא עביט של מי רגלים. והיינו שעביט הוא גבול, בטחון ויציבות, ומידה חסירה או יתירה בועטת בגבול, והבן.

ובתרגום יונתן תרגם הפסוק (דברים, לב, טו) ועתרו בית ישראל "ופחזו". וכתב הפמ"ג (מש"ז, א"ח, סימן א, אות ב) וז"ל, בעט - ברד"ק (שרש בעט), בהמה מבעטת ברגליה "לאחר", דרך בזיון

